Sfarmă-piatră

Intemeietor: AL. GREGORIAN • Redacția și Administrația: Str. Domnița Anastasia 16, București I • Director: NICHIFOR CRAINIC

BIBLIOTECA CENTRALĂ
„ASOCIAȚIUNII"
SIBIIU

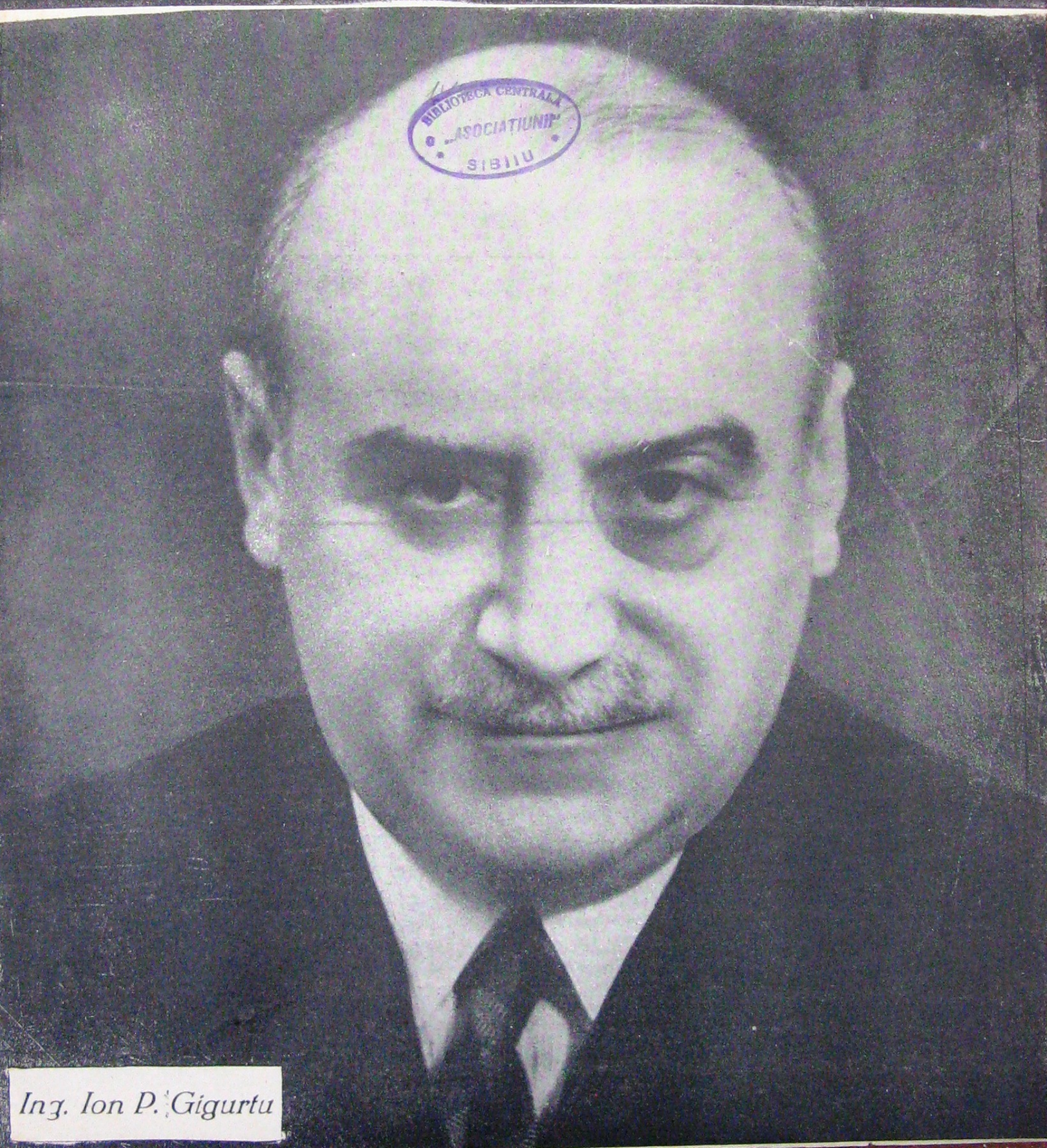

Ing. Ion P. Gigurtu

IMPOTRIVA SPIRITULUI PASIV

Am înfăţişat în numărul trecut al acestei reviste, prin cuvânt şi imagini, un om şi marea lui operă industrială: d. Mociorniţă şi fabrica sa cu reţeaua de întreprinderi desvoltate în jurul ei. Am vrea să fim limpede înţeleşi de toţi prietenii cari urmăresc cu acelaş suflet românesc scrisul nostru: nu e vorba de reclamă în această inovaţie introdusă în programul lui „Sfarmă Piatră". Reclama comercială se face în ziarele de mare tiraj. Iar o revistă ca a noastră are cu totul altă menire.

In paginile ei, închinate exclusiv crezului naţionalist, am criticat şi am construit. Am criticat vechea mentalitate cuzistă, superficială şi gălăgioasă, disponibilă oricăror diversiuni politicianiste împotriva naţionalismului şi, prin aceasta, lipsită de moralitate şi neserioasă; guvernarea meteorică de astă iarnă i-a desvăluit toată incapacitatea funciară, confirmând până la ultimul cuvânt critica noastră.

Am criticat simultan mişcarea legionară, arătându-i, cu preţul celor mai groaznice injurii şi a celor mai nesăbuite ameninţări îndreptate asupra noastră, greşelile fundamentale ce zăceau în ea ca o fatalitate funestă. Nu e acum momentul să arătăm cât adevăr şi câtă cinste românească puneam în critica noastră, — fiindcă nouă ne place lupta numai când adversarul se simte tare.

Am criticat în acelaş timp orice tendinţe politicianiste care, punându-şi masca naţionalistă, veneau să profite de imensa credulitate a unui suflet colectiv, dornic de reînnoiri morale. Şi am criticat fără cruţare toate doctrinele şi formaţiile de stânga, duşmane de moarte ale naţionalismului, fără să uităm o singură clipă iudaismul, marele tartor care le animă din umbră, din hrube şi mai ales din bănci.

Am criticat, dar am şi construit.

Am căutat să lămurim pe toate feţele şi în lumina noului spirit ce suflă peste Europa primăvara renaşterilor, problemele specifice ale naţionalismului românesc. Iar la capătul acestor cercetări, am închegat un catechism, ce poate sluji de orientare oricărui român adevărat: Programul statului etnocratic. Adevărurile lui îndreptăţesc toată critica noastră de până acum. Căci n'am criticat pentru plăcerea de a critica, — aceasta e meseria Diavolului, tatăl negru al negaţiei, — ci am criticat pentru a lămuri şi pentru a construi.

Am construit, dar am construit verbal, teoretic. Suntem cu aceasta tot în faza principiilor şi abstracţiunilor, oricât de întemeiate ar fi ele pe realităţile din ţara noastră.

In lumina acestor principii stabilite, naţionalismul trebue să devină o mare realitate practică. Fiindcă, altfel, noi teoretizăm, iar străinii mănâncă bunurile acestui neam.

Vrem, prin urmare, o îndrumare practică a spiritului naţionalist. Ravagiile, pe care el e dator să le repare, sunt mai ales de domeniu economic. Industria şi comerţul.

In materie de industrie şi comerţ, există o serie de erezii şi superstiţii, ce trebuesc înlăturate. Ele se pot rezuma în ceeace s'a numit: incapacitatea românului de a crea industrie şi comerţ. Cu un interes lesne de priceput, străinii cari stăpânesc bunurile ţării noastre au ridicat această erezie la rangul de dogmă. Mulţi dintre români au sfârşit prin a o crede, — ceeace este catastrofal. Căci a fi român şi a crede în incapacitatea românului de industrie şi comerţ, echivalează cu o sinucidere. Insemnătatea economiei naţionale, ce trebue desrobită din mâini străine, e atât de mare pentru faza actuală a naţionalismului, încât a o ignora e tot una cu a primi să mori de foame în propria ta ţară.

E adevărat că îndrumarea de stat de până acum a fost cu totul unilaterală, preocupându-se aproape numai de pregătirea intelectuală a tinerelor generaţii, lucru care a dus la pletora biurocratică strivitoare pentru instituţiile oficiale şi, după aceea, la şomajul titraţilor. Politica de partid, cultivând în monstruoase proporţii partizanatul remunerabil, a dus până la exasperare acest spirit pasiv al românului pregătit în mod oficial să treacă depe băncile şcoalei în birourile funcţionăreşti. Imprejurările acestea au contribuit enorm la acreditarea ereziei că nu suntem capabili de industrie şi comerţ, care rămâneau astfel un privilegiu al veneticilor.

Să numim această trăsătură a sufletului românesc, care nu e moştenită, ci e adusă de împrejurările amintite, — spirit pasiv. E o comodă pasivitate în noi, care ne face să înţelegem viaţa în proporţii mediocre, ocolind eforturile şi riscurile şi iubind la nebunie siguranţa foarte măruntă a unui salariu ca vai-de-lume şi a unei pensii de mizerie, numai să fie salariu şi pensie.

Spiritul acesta pasiv ucide iniţiativa creatoare, singura mare forţă prin care naţionalismul poate redeveni stăpânul acestei ţări.

Spiritul acesta pasiv merge până la formele cele mai degradante şi mai condamnabile. Ziarul „Porunca Vremii" a publicat zilele trecute o listă a situaţiei farmaciilor din Bucureşti. Mai mult decât medicina, farmacia din ţară se găseşte aproape întreagă în mâna evreilor. Şi nu numai farmacia ca debit comercial în detaliu, dar însuş marele comerţ de medicamente aparţine aproape cu exclusivitate evreilor, problemă pe care va trebui s'o punem cu toate datele şi consecinţele ei pentru sănătatea poporului şi pentru economia naţională. Lista publicată în ziarul „Porunca Vremii" privea însă o altă latură a chestiunii acesteia. Şi anume: peste 40 de români cu farmacii în Capitală şi-au închiriat întreprinderile la evrei. Redactorul, care e un bun cunoscător al acestei probleme, le găsea scuza că au făcut-o din constrângere. E adevărat că solidaritatea iudaică macină cât poate situaţia negustorilor şi industriaşilor creştini şi dela nimic nu se dă în lături pentru a o prăbuşi. Dar aici nu e cazul. Cei peste 40 de români, cari şi-au închiriat farmaciile la evrei, sunt pur şi simplu dezertori dela menirea lor profesională. Este şi aici aceiaşi voluptate orientală a pasivităţii, aceiaşi fereală de efortul continuu, aceiaşi preferinţă de a câştiga puţin nemuncind nimic. Nu evreii chiriaşi ai farmaciilor sunt atât de vinovaţi, cât proprietarii români, cari şi-au trădat profesiunea şi au predat-o veneticilor.

Cu asemenea oameni tembelizaţi de spiritul pasiv şi chiulangii, naţionalismul constructiv nu poate face un singur pas mai departe. Dimpotrivă, ei sunt cei cari servesc ca paravane dominaţiei străine, trădându-şi interesele de viaţă ale neamului.

Ca leac împotriva spiritului pasiv, boală în care putrezeşte energia românească, ne-am gândit să răscolim pretutindeni şi să scoatem în relief pildele admirabile de iniţativă creatoare în domeniul comerţului şi industriei româneşti. Sunt în acest domeniu oameni cari s'au ridicat prin propriile lor forţe, înfrângând singuri cele mai vrăjmăşeşti stavili, până la proporţiile marilor întreprinderi de industrie şi comerţ.

Am descoperit chiar la unii ca aceştia o anumită timiditate: le este teamă că, dându-i exemplu pentru neamul lor, le atragem astfel duşmănia mai înverşunată a străinilor coalizaţi. Această teamă a unora ni se pare o copilărie. Atmosfera de astăzi este, oricum, alta decât cea de eri, când un singur şurub întors la o bancă evreească putea să dărâme o întreprindere românească oricât de mare, de cinstită şi de înfloritoare.

Personalităţile în care se întrupează energia creatoare românească în domeniul vieţii practice, prin simpla lor prezentare în felul cum o facem aici, constitue dovezile categorice de capacitate economică a neamului nostru. Ereziile şi superstiţiile puse în circulaţie de străini cu scopul de a ucide în noi însuş gândul unei îndrumări spre viaţa practică, trebue să dispară cu toată netrebnicia lor în faţa exemplelor concrete, care sunt mai elocvente decât orice teorie şi decât orice calomnie.

Poate că o asemenea întreprindere practic-educativă n'ar fi să cadă în sarcina noastră. Am fi bucuroşi s'o facă alţii mai îndreptăţiţi. Dar cum n'o fac, suntem nevoiţi s'o inaugurăm noi. Ea e astăzi cu atât mai necesară, cu cât statul însuş, renunţând la exclusivitatea îndrumării generaţiilor tinere spre ocupaţiile intelectuale, preconizează orientarea spre meşteşuguri, industrie şi comerţ. In mod oficial, problema încă e numai pe jumătate pusă. Pregătim tineretul pentru „românizarea" economică sau, cu termenul legal, pentru protecţia muncii naţionale? E admirabil! Dar nu trebue să-l pregătim numai pentru a ajunge calfe şi lucrători salarizaţi în întreprinderile străine. Noua educaţie muncitorească trebue să înfigă în căpşorul fiecărui ucenic ideea că el trebue să ajungă cu orice preţ un patron, un creator în meserii, în industrie şi în comerţ. Un suflet dinamic trebue turnat în tinerii cari se pregătesc pentru viaţa economică.

Ce elemente educative mai convingătoare li se pot pune în faţă decât exemplele marilor personalităţi româneşti care, înfrângând vitregiile, constitue azi fala economiei naţionale?

Am vorbit eri despre D. Mociorniţă. Vorbim azi despre d. Inginer I. P. Gigurtu, care stă în fruntea industriei aurului din România şi călăuzeşte peste 20 de mari întreprinderi industriale şi financiare. Dacă n'ar fi fost acest oltean cu o formidabilă capacitate de creaţie, abia disimulată în fineţea unui spirit de mare anvergură intelectuală, fără nicio îndoială şi industria aurului ar fi căzut în mâini străine.

D. I. P. Gigurtu e un naţionalist. Nu de vorbe, ci de fapte. Am expus într'un număr trecut al revistei concepţia sa despre naţionalism. Ea e aceea a omului de realităţi, pe care o lungă şi biruitoare experienţă l-a învăţat cu exactitate ce este şi ce nu este posibil în anumite împrejurări date.

După verificarea dezastruoasă a naţionalismului demagogic, privirile tuturor trebuesc îndreptate spre realitatea ce se cade forţată metodic şi progresiv în direcţia românizării economice. Trecut prin faza incompetenţii verificate dureros, naţionalismul nostru se va îmbogăţi de sporul serios al oamenilor cu trecut pozitiv, încercaţi în focul marilor creaţiuni. D. I. P. Gigurtu îi aduce o inimă profund românească şi un creer care poate rivaliza cu orice forţă în domeniul constructivismului naţional.

Nichifor Crainic

Un inspirat al economiei naționale românești:

Ing. Ion P. Gigurtu

Genialul constructor american de automobile Henry Ford, a spus recent, într'una din cuvântările sale:

„Un adevărat om mare de afaceri, acela, în care spiritul speculativ este predominat de cel al creației, e întotdeauna și un mare inspirat".

M'am gândit la fraza aceasta substanțială a constructorului Ford, când m'am apucat să schițez biografia Inginerului Ion P. Gigurtu.

Pentrucă, el, este un autentic inspirat al economiei Naționale românești! Cariera prodigioasă a Inginerului Ion P. Gigurtu, nu este un joc fericit al hazardului. Începuturile sale — ca toate începuturile mari — au fost brăzdate de greutăți mari, care ar fi apărut oricui — afară de dânsul — insurmontabile.

El a păsit cu svelteță de gimnast al cifrelor, peste toate zăgazurile începuturilor — și-a isbândit!

Cine-l cunoaște, de altfel, în tehnica intimă a creațiilor sale economice, știe că inspirația sa, este sprijinită solid, pe o reflecție rece, pe o drămuire isteață a probabilităților, pe o judecată infailibilă a oamenilor — în fine — pe o calculație din care nu scapă nici unul din elementele, care decid de reușita unei operații. Dar adânca sa comprehensiune în oameni și materie, ecuarea justă a celor mai complicate probleme, n'ar fi posibile, dacă calitățile lui nu s'ar fi împletit armonios pe o cultură temeinică — aș putea spune pe o vastă cultură — din fericire, nu numai tehnică.

Inginerul de mine Ion P. Gigurtu, este în intimitatea sa, un fin apreciator de artă — în special de artă antică — un om spiritualmente antrenat în răsfoirea cărților de preț, un causeur nesecat în spirit, un prieten constant pe care te poți bizui și ceiace îi face cinste, un credincios!

Da, omul acesta de cultură enciclopedică este un fervent credincios — un stâlp al ortodoxiei românești! Pentru mine, nimica mai mult ca aceasta, nu-mi dovedește profunzimea cărturăriei sale!

Sunt, printre puținii băștinași, care au colindat în lung și'n lat — și nu superficial — 3 continente! Am nemerit în drumul meu, în viața mea, puzderii de cărturari. Dar n'am întâlnit nici un om — cu adevărat cult, care să fi negat pe Dumnezeu. Nu poți aflora misterele formidabile ale creației, nu poți păși cu judecata, spre alcătuirea minunată a cosmogeniei fără a presimți Dumnezeirea.

Cu ajutorul minței, a cuiturii și a credinței sale, Inginerul Ion P. Gigurtu a cucerit în economia României cele mai înalte poziții la care-a putut aspira vreodată vreunul din fiii săi.

El controlează astăzi direct sau prin societatea Mica, 20 de întreprinderi cuprinse în sectoarele cele mai de seamă ale industriilor miniere, forestiere, agricole, a celor metalurgice, chimice, electrice și textile, în fine și-a croit, dela o vreme, drum de fruntaș și'n activitatea bancară a țării.

Un absorbit în gradul superlativ — în cele mai variate activități economice ale țării — își găsește timp să participe la întrunirile de breaslă ale tagmei sale, să prezideze lucrările comisiei pentru organizarea Corporativă a României, să împărtășească luminile sale Înaltului Consiliu Economic al Țării, în fine, să se distribue într'o infinitate de preocupări sociale. Când își află omul acesta timpul necesar în zi pentru a se împărți în atâtea folosințe, este pentru mine un mister. Nu m'aș mira dac'aș auzi că noaptea Inginerul Ion P. Gigurtu sculptează, scrie cărți și face și sport. La omul acesta — care trece surâzător, optimist și neobosit prin viață — totul este posibil.

Preocupat constant de îmbunătățirea soartei celora care lucrează sub ordinele sale, Inginerul Ion P. Gigurtu, un patriot de fapte — spre deosebire de atâția patrioți ai verbului — nu uită, în nici un moment datoria sa de a promova unde poate și de câte ori are prilejul, elementul românesc — și pentru nevoile obscure și multiple este tenace și discret filantrop.

Nu insistăm asupra acestui capitol — care se cifrează în bilanțul doar al „Micei" — la un număr respectabil de milioane și care alină multe dureri și împiedică multe drame.

Inginer Ion P. Gigurtu, diriguitor al unor averi de miliarde, ar fi putut fi el însuși unul din miliardarii Țării, dacă ar fi activat, cu unicul obiectiv: banul.

D-sa a fost însă unul din cei mai apropiați colaboratori a lui Octavian Goga, și este astăzi unicul moștenitor moral al lozincei dragi a marelui dispărut: România a Românilor.

Inginer Ion P. Gigurtu — care știe bine că nația românească nu poate isbândi în lupta grea în care este angajată decât pe calea economică, a transpus lozinca aceasta — în economic — și pe drumul acesta el va duce neîndoelnic românimea la victorie așa cum i-a isbutit s'o facă cu gigantica sa întreprindere.

P. T. Vifor

ALTFEL DE OM

Inginerul I. P. Gigurtu, putea fi și avocat sau doctor, rămânând totuș acelaș spirit realist, metodic și constructiv. Câți ingineri nu construesc poduri faimoase... în vânt și poduri șubrede pe pământ; și câți avocați nu urâsc potopul de vorbe care acoperă adesea seceta de gândire.

Conformația intelectuală a d-lui Gigurtu nu se putea împăca cu deformația profesională. Oricărei profesiuni el i-ar fi imprimat pecetia personalității sale.

Care-i acea personalitate? Greu de prins și cuprins în complexul tuturor manifestațiilor sale; să încercăm a-i prezenta liniile cele mai caracteristice.

Observator și înțelegător al realităților, nu se lasă amăgit de aparențe și iluzii, ferind astfel și pe alții de decepții. Cercetător, fără a pierde prea multă vreme în amănunte, își sprijină, totdeauna, elaborarea de gândire și înfăptuire pe rezultatul constatărilor precise.

Prea puțin iubitor al vorbelor, nu-l pasionează și nu-l interesează decât faptele. De aceia și bilanțul activității sale este totdeauna mai bogat la capitolul înfăptuirilor decât la al discursurilor. Totuși îi plac formulările fericite și armonia exprimării gândului; dar nu le caută pentru a acoperi sau copleși fondul, ci pentru a-l pune mai în lumină.

Român, din cei sută în sută, chiar peste sută, simte, gândește și înfăptuește românește; fără sgomot, fără rățoeli, fără pripeli. Deaceea a admirat, urmărit și sprijinit sbuciumul naționalist al marelui Octavian Goga.

Conducător de mari întreprinderi, a afirmat și confirmat, cu tăria faptelor, competența românească, de care se îndoiau până și unii români. Conducând, îndrumând și desvoltând, prin români și pentru România, importanta industrie a aurului, simbol de bogăție națională, a reușit, prin apartenența românească a acestei industrii, să alcătuiască și simbolul speranțelor de mâine, pentru economia românească.

Și a mai reușit, prin instituțiile sociale creiate, în jurul acestei mari întreprinderi, să dovedească, nu numai dragostea pentru clasa muncitoare, dar și putința unui solidarism social și național, între toți factorii de muncă, prin solicitudinea sinceră, tradusă în înfăptuiri, a celor mai mari, față de cei mai mici. (Ministerul muncii aducea, deunăzi, elogii publice soc. „Mica" și conducătorului ei).

Observator și cercetător, pe plan mai întins, convins că multe principii de bază ale unei societăți, sunt valabile și pentru societatea cea mare, Națiunea, — familie de sânge și credință, societate de efort colectiv al puterilor creatoare, — ing. Gigurtu își spune cinstit părerea, în toate problemele, privind manifestările vieții noastre de stat — și mai cu osebire în acelea ale domeniului economic.

In revista „Libertatea", pe care a creiat-o și o conduce de șase ani, articolele sale constituesc examinări obiective și pricepute ale realităților zilei; dar mai ales înțelepte orientări de viitor, pe care vremea le confirmă totdeauna ca cele mai bune. Cronicele sale de politică internă și externă sunt oglindiri reale, pline de învățăminte, cu proecțiuni luminoase asupra tuturor activităților de ordin economic, social și național.

Deși inginer de specialitate, d. Gigurtu cercetează și fixează liniile mari arhitecturale, ale edificiului social, pentru a obține armonia și stabilitatea.

Este, printre conducătorii activităților economice un alt-fel de gospodar, — și printre gospodarii treburilor noastre publice alt fel de om, decât cei ce au trecut, până acum, pe la aceste posturi de comandă.

Și e bine să se știe că mai sunt și alt fel de oameni.

I. D. Enescu

Abonați-vă la marea revistă

GÂNDIREA

Abonamentul 200 lei anual

Realizarea problemei evreiești

Problema evreiască se află iarăși la ordinea zilei și preocupă din nou cercurile oficiale.

Odată cu indicația ce ne-a fost dată că ea va forma ob'ectul unor discuții de ordin internațional și că există speranța găsirii unei soluții definitive, presa noastră a început să-i consacre coloane întregi, susținând unanim că a bătut ceasul când trebue să se ia măsuri urgente împotriva aglomerărilor iudaice. Chiar și aceia care până mai deunăzi, persistau în poziția lor de bravi apărători ai evreimii dela noi și de ori unde, s'au convertit dintr'odată la antisemitism și cer cu disperare rezolvirea problemei, fiindcă altfel nu mai putem scăpa de primejdie. Suntem invadați din toate părțile — susțin ei — și neamul românesc se înăbușe sleit de aceste valuri cotropitoare.

In fața acestei atitudini de ultimă oră, noi nu putem face altceva, decât să strigăm: bravo! Bravo domnilor democrați de până mai acum câteva ceasuri și felicitările noastre pentru tăria convingerilor dvs. Nu îndrăznim să le cercetăm adâncimea acestor convingeri de pledoarie naționalistă — lucru care de fapt n'ar avea nici un folos, — dar iarăși nu putem să nu mărturisim, că spectacolul este foarte amuzant.

Oricum ar fi, însă, se constată că la ora actuală nu mai e nimeni care să facă opoz'ție unei politici care înscrie printre obiectivele sale și lunga noastră chestiune israelită. Deci, și pentru ce? Treaba lor! Bine că se recunoaște în mod general că a venit și vremea aceea mult așteptată și că nu mai e nici un vot contra. Momentul este excepțional și ar fi mare păcat să ne scape.

Așa încât, toată lumea de acord, indiferent dacă prietenii evrei se vor bosumfla. Obiecțiunea lor — a acestora d'n urmă vreau să spun — ar fi poate că nu se așteptau la o asemenea schimbare radicală din partea bunilor amici de mai înainte și că dezamăgirea pe care o încearcă e dezastruoasă.

Evreii n'au dreptate, însă, să judece în felul acesta. Intrucâtva, noi am avea ceva de spus aici, dar ne abținem. Evreii trebue să-și dea seama că lucrurile nu mai puteau să continue așa, că odată și odată prezența lor printre noi va fi luată în considerație cu atențiunea pe care o merită. Am mai spus și altădată că problema lor nu e invenție a anilor de după război, ci o gravă realitate care angajează marile interese naționale. Din moment ce a intrat în preocuparea tuturor minților de elită a acestui neam, greșala este a lor că n'au vrut s'o considere decât o divers'une huliganică. Au sperat, desigur, că prin mijloacele ce le aveau la îndemână, vor ajunge cândva să fie în afară de orice discuție și să facă imposibilă orice fel de reacțiune. Dar speranța le-a fost înșelătoare, fiindcă au desconsiderat anumite cert'tudini care-și au rațiunea lor eternă. Au uitat evreii anume, că nici odată nu s'a văzut un neam cu o const'tuție omogenă, având un pământ și o istorie sacră, care să se lase pradă veneticilor și să cons'mtă până la ultimul moment la tot felul de cedări care să-i pună în primej'die ființa națională. Intr'adevăr, au găsit aici la noi un spirit de largă și nechibzuită tolerantă, au găsit pr'etenie și bunăvoință destulă, dar asemenea calități ei le-au considerat drept slăbiciuni, și-au abuzat. In ce fel?

Așa precum știu astăzi și copiii: asaltându-ne din toate părțile, până ne-am pomenit pur și simplu cotropiți ca de o adevărată invazie organizată cu metodă și iscusință.

Avem reputația universală de a fi cea de-a doua țară d'n lume, în ceeace privește numărul evreilor pe care-i adăpostim. Lucrul acesta îl recunoaște până și unul de-al lor, Artur Ruppin, care ne oferă locul de onoare îndată după Polonia, acordându-ne o zestre de 800.000 evrei. Evident, cifra indicată de el nu e cea reală, dar asupra poziției nu mai încape nici o discuție.

Dela 1842, când emigrațiunile evreești în țara noastră încep să se facă după un plan bine stabilit, numărul lor e în cont'nuă creștere. Astfel, la 1859, se găseau în principatele române 135.000 evrei — destul de numeroși pentru o țară care la data aceea nu avea decât 4.299.000 de români. La 1866, când se pregătea noua Constituție, începe acțiunea lui Crémieux, președintele Alianței israelite universale care, isp'tindune cu oferta unor împrumuturi, urmărea să obțină împământenirea tuturor evreilor dela noi, lucru pe care spre cinstea generației de atunci, nu l-a putut realiza. Totuși, la 1879 se aflau la noi, 400.000 de evrei, adică de trei ori mai mult decât se constatase cu douăzeci de ani în urmă, reprezentând a treisprezecea parte din populația țării.

Atunci ei au încercat prin presiuni internaționale să ne forțeze a le acorda drepturi în masă, solidarizând cu interesele lor marile puteri adunate în congresul dela Berlin, care condiționau însăși recunoașterea independenței noastre de tratamentul excesiv ce-l pretindeau pentru evrei. Cu alte cuvinte, victoria câștigată de ostile românești, care fuseseră conduse cu bărbăție și patriotism de către Domnitorul Carol I împotriva turcilor, trebuia să folosească în primul rând acestor vagabonzi, aciuiați pe pământul nostru. Conștiința națională n'a putut tolera, însă, o asemenea dezonoare și se știe cu câtă hotărire parlamentul român a respins această îndrăsneață pretențiune.

Totuși, numărul evreilor a fost într'un continuu spor. Au ven't pe diferite căi permise și nepermise, s'au prăsit după cum le-a fost voia, iar prin fraudă și corupțiune, sau prin benef'ciul unor legi speciale, din simpli heimatloși au ajuns cetățeni ai României.

Mai ales cu ocaziunea încheerii păcii din 1918, ni s'a impus de către forurile internaționale să le acordăm drepturi egale cu ale pământenilor la toți ce se aflau la data aceea între granițele noastre, lucru ce s'a consfințit prin Constituț'a din 1923, prima oară când s'a săvârșit oficial acest act de cumplită renunțare.

Dar nu ne putem opri nici aici. Trebue avută în vedere zestrea enormă pe care au adus-o provinciile alipite. In Basarabia, infiltrațiunile evreești au fost favorizate de politica țaristă care, pentru a purifica centrele imperiului de acești agenți periculoși intereselor naționale, i-a așezat cu precădere prin târgurile și satele noastre moldovenești. In Bucovina, situația a fost tot atât de tragică. Austria, urmărind să desnaționalizeze elementul românesc, a organizat invazia evre'lor din Galiția, precum și a unui curent de ruteni, în provincia pe care ne-o răpise în condițiunile știute. Ca să se vadă și mai clar situația din ținutul acesta, vom da câteva cifre. La 1775, data răpirii Bucovinei, numărul evreilor din Cernăuți era așa de redus, încât nu aveau decât 76 de case și locuri virane în stăpânirea lor. In toată Bucovina erau la data aceasta în total 526 evrei. Notați bine cifra, fiindcă iată, la recensământul din 1910, s'au găsit în aceeași provincie 102.919 evrei. Astăzi, nu mai e vorba de număr, ci de mase compacte care domină în măsură covârșitoare toate târgurile bucovinene. Numai în Cernăuți, bunăoară, din cei 120.000 locuitori, 80.000 sunt în mod sigur evrei.

In Ardeal, situația e identică, iar Maramureșul rămâne o pildă vie a ceeace se poate chema o colonie evreească pe pământul nostru.

Dar șuvoaiele au continuat să se scurgă la noi și după Unirea cea mare. Au venit din Podolia, Polonia, d'n ținutul Chersonului și alte părți ale Rusiei, sub formă de refugiați. Li s'a îngăduit să între pentru o ședere temporară, dar prin diferite mijloace, au ajuns îndată să se numere printre băști'nași, cu drepturi egale pe pământul răbdătoarei Românii. Asemenea refugiați au continuat să vină mereu, mai ales când în Germania s'a instaurat hitlerismul și după data aceasta, cu fiecare cucerire a celui de-al treilea Reich.

Așa încât, numărul evreilor la noi, trebue să fie de cel puțin 2.000.000. Spunem cel puțin, pentrucă aglomerările din târgurile ardelenești, moldovenești, bucovinene și basarabene, sântem siguri că depășesc această cifră. In tot cazul acolo unde s'au masat evreii, ei dau caracterul dom'nant al locului, desfigurând astfel întinse regiuni de străveche viață și tradiție românească.

Nu mai stăruim asupra rolului nefast pe care l-au avut în politica noastră; nici asupra st'rii materiale care-i pune pe un plan superior băștinașilor și nici asupra amestecului de orice fel în toate ramurile noastre de activitate. Primejdia o constatăm, ca să fim în acord cu toți teoret'cienii de ult'mă oră, numai din punct de vedere al numărului.

Mai e prileiul să continue o asemenea situație? Noi am spus-o de mult aici și cu riscuri mari, că lucrul acesta nu mai e cu put'nță fără ca să nu se lase viitorul acestui neam ne șeama celei mai grave primejdii. Și am spus-o întemeiați pe datele ce ni le punea la îndemână atât situația din trecut, cât și cea de azi. Antisemitismul românesc n'a fost și nu poate fi o formulă de demagogie sau de cinește ce perfidă diversiune, ci un sent'ment legitim determ'nat de starea profund îngrijorătoare în care ne aflăm.

Evreii aveau cei dintâi datoria ca să se sesizeze de gravitatea excepțională pe care o reprez'ntă continuul lor spor între hotarele țării noastre. Nu cu gândul că ne vor învinge, precum s'au arătat mereu în oarba lor pasiune de a ne stăpâni, ci cu gândul de a-și căuta un loc pe undeva, unde să se poată gospodări în l'nițe, trăind din sudoarea frunții lor, după cum a hărăzit Dumnezeu orice ființă românească. Fiindcă — și lucrul acesta ar fi bine să-l pricepă măcar acum, — nu există neam pe lume care să accepte sinuciderea de dragul unor venetici. Dacă mai întârzie în altfel de raționamente, vremuri grele le pregătește istoria care vine.

Pan M. Vizirescu

RUGĂCIUNE

Dă-mi Doamne o pană dreaptă și fină ca o spadă
De luptător năvalnic pe câmp de bătălie
Și dă-mi vălvori de slovă și rimă în cascadă,
Să cânt dârzenia dacă și strămoșeasca glie.

Dă-mi Doamne glas de tunet și ritm de jărăgai
Și dă-mi răbdare adâncă, de sclav uitat în lanțuri,
Să spulber lăncezeala ce zace în pospai
Pe suflete ca sgura și huma de pe șanțuri.

Să urc pe vârf de munte cu răbufniri de tulnic
Svonind în zarea albă ecou de-avânt prelung...
Să sângerez urcușul spre crugul țării zilnic
Cu mii și mii de sulițe de gând ce mă stăpung.

Din margini dunărene spre bolte adânci silvane
Să-mi port al drumeției neobosit toiag,
Să plâng cu toți țăranii pe pluguri și cormane
Ingenunchiat cucernic lângă al țării prag.

Ca să-mi slăvesc poporul și strămoșeasca glie
Tu dărue-mi Părinte rostire de cascadă
Și dă-mi o pană dreaptă și fină ca o spadă
De luptător năvalnic, pe câmp de bătălie.

V. Oprescu-Spineni

CORPORATISMUL IN LUMINA REALITAȚILOR ROMANEȘTI

Reprezentanții corporațiilor politice, cari au guvernat — așa cum au guvernat, — această țară, — se grăbesc să spună: „o țară ca România, în care trei sferturi din populație se ocupă cu agricultura, nu poate adopta corporatismul".

Cu alte cuvinte, concepția politicianistă nu admite ca aparatura organismului politic să oglindească realitățile economico-sociale ale unei țări. După această concepție țările care ar rămâne la o specializare economică naturală — industrie pentru unele, agricultură pentru altele, — sau comerț, adică îndeletniciri de schimb între cele cu produse deosebite, — nu s'ar putea organiza corporativ și n'ar putea fi guvernate decât de avocați sau de politiciani de profesie, cu sau fără calificare.

Spre a se vedea cât de interesat de absurdă este această concepție, vom înfățișa structura economico-socială a unei țări exclusiv agricolă, care n'ar avea decât pământ de cultură, — fără păduri, fără zăcăminte miniere și deci fără posibilitate de industrie, în legătură cu aceste materii prime.

Activitatea populației s'ar reduce la agricultură, adică la cultivarea cerealelor, care pot fi făinoase, oleaginoase, etc. Și care dă prilej unei industrii de morărit, de paste cu derivate, de uleiuri, de spirt, de bere, ș. a. Apoi plante pentru industrializare, cum ar fi sfecla de zahăr, cu fabricile de zahăr; sau in, cânepă, bumbac, pentru industria textilă, cu toate industriile și meseriile anexe. Plante medicinale și aromate, cu industriile corespunzătoare. Zarzavaturi și leguminoase, cu industria de conserve și derivate. Apoi podgorii cu viticultură, viniculturâ, pomicultură, apicultură, sericicultură, — iarăși cu toate industriile aferente.

Dar una din ramurile principale de producție ale unei țări agricole, este creșterea vitelor, de care se leagă atâtea industrii: a laptelui și derivatelor sale, a grăsimilor animale, a părului, fulgilor și mai ales a lânei, cu fabricile de postav și cu desvoltarea tuturor meseriilor de prelucrare; — a pielei cu toate industriile de încălțăminte și alte articole din piele, — a cărnei și a tuturor accesoriilor și deșeurilor animale.

Și între toate aceste articole și produse intervine, ca o necesitate, funcțiunea de schimb, adică a mijloacelor de transport și comerțul; precum și funcțiunile de cultură, ordine și disciplină socială.

Desvoltarea socială a unui popor, având ca bază de îndeletniciri agricultura, poate atinge un nivel cu atât mai ridicat, cu cât conducătorii statului sunt mai cunoscători ai problemelor și posibilităților de desvoltare și valorificare a tuturor ramurilor de producție agricolă.

Dacă însă, în componența statului și a forurilor hotăritoare, intră persoane străine de aceste probleme, agricultura, adică temelia de existență economică a națiunii, poate fi neglijată în favoarea unor industrii, fără legătură cu solul și cu necesitățile de prim ordin ale poporului; împiedicând astfel desvotarea normală a economiei naționale.

Atunci când ocupația de căpetenie a populației este agricultura, nu este nici un rău dacă toate problemele economice sunt privite și tratate în legătură cu agricultura. După cum conducătorii țărilor industriale privesc problemele economice respective prin prisma îndeletnicirilor de bază ale națiunilor ce cârmuesc.

Adevărata primejdie, nemărturisită însă de politicieni, este desființarea, prin introducerea corporatismului, a profesiunii politice.

Corporatismul organizând toate sectoarele de activitate economică, socială, culturală, cu scopul echilibrării și al selecționării, cei ce vor hotărî, în toate problemele de interes obștesc, vor fi luați din toate sectoarele de muncă, dela cultura pământului, până la toate industriile legate de această cultură; și dela cea mai modestă până la cea mai importantă îndeletnicire comercială, meșteșugărească și intelectuală. Așa încât garanția de bună chibzuință și bună hotărire, privind conducerea statului și repartiția mai dreaptă a sacrificiilor și beneficiilor, va fi mai mare ca sub regimul partidelor politice.

O altă primejdie pe care o întrevăd politicianii, prin introducerea corporatismului, este aceia rezultată din organizarea națiunii. O națiune organizată, adică închegată în corpurile profesionale, care-i constitue organele de viață socială, este o națiune mai greu de speculat. O grămadă de nisip poate fi mai ușor risipită de vânturi, decât blocurile de beton, în care grăunțele acestui nisip au fost legate prin puterea cimentului.

După război, profitându-se de lipsa de organizare, pe de o parte, de nemulțumirile generale, pe de alta, se începuse, de către vrăjmași și profitori, o acțiune de destrămare socială și națională, de anarhizare și paralizare a organismului economic, dusă cu vigoare pe toate fronturile; încât provocase o mare îngrijorare pentru viitorul neamului nostru. Îngrijorare cu atât mai îndreptățită cu cât guvernele democrației partidiste se dovedeau, or incapabile, or complice sau tolerante cu acțiunea iudeo-comunistă.

Partidele politice, reprezentând părți din națiune, ridicate unele contra altora, nu puteau să stăvilească valul anarhiei comuniste, ce amenința să se reverse și să înece toate terenurile de muncă și producție; — nici să procedă la organizarea națiunii, spre a-i mări puterea de rezistență, partidele reprezentând tendința de împărțire, nu de integrare și închegare națională.

Când puterea acțiunii comuniste a mai slăbit, a crescut puterea de combativitate a partidelor politice, până într'atât încât toată țara amenința să se transforme într'o mare arenă politică, către care începuse să alerge toată lumea, părăsind posturile de muncă și răspundere, ca să asiste sau să participe la luptele între partide.

Majestatea Sa Regele Carol II, înțelegând primejdia către care merge Țara, aduce o nouă Constituție, prin care pune tot așezământul vieții de Stat, pe temelia muncii și a selecțiunii valorilor sociale, pentru posturile de comandă, din câmpul muncii în toate domeniile ei de manifestare.

Temelia statului nu se va mai sprijini pe partidele trecătoare și schimbătoare, ci pe realitățile stabile ale vieții sociale, pe corpurile funcțiilor sociale, corpurile profesionale. Organizarea acestor conpuri înseamnă organizarea Națiunii. Iar organizare înseamnă desvoltarea puterilor de propășire, pentru fiecare în parte și pentru toți în general.

Iată ceiace poate aduce corporatismul.

I. D. Enescu

Talpa Țării

Țărănimea — numită „talpa țării" de către Capul ei — constituie, astăzi, obiectul preocupărilor tuturor oamenilor de bine.

In acest scop lucrează Echipele Regale Studențești, în vederea atingerii aceluiași țel împrăștie lumina Căminele Culturale, tot pentru ridicarea țărănimii își pun umărul luminătorii satelor, muncind în sinul feluritelor organizațiuni sau în cîmp deschis și, în sfârșit — urmărind aceeași țintă — se pun bazele unei noi organizațiuni: Serviciul Social.

Talpa țării, care de veacuri frământă pământul nostru strămoșesc pentru a ne da pânea de toate zilele, are fericirea de a fi o grijă regală permanentă. Nenorocirea ei însă e că nu întotdeauna i se aplică medicamentele de care are nevoie.

Să mă explic.

Ca să întrebuințăm un cuvânt încă în circulație, putem spune, fără teama de a fi desmințiți, că aproape toate sforțările de până acum, ce s'au făcut pentru ridicarea satelor, au fost, mai mult sau mai puțin, „teoretice". Afară de Echipele Regale, celelalte instituțiuni și organizațiuni sătești dau o aproximativă hrană sufletească, planează deasupra realităților românești și numai arareori se pogoară pe teren, pentru a pune în practică teoria.

Până acum, fiindcă nu erau băgate în seamă nevoile reale ale țărănimii, se ținea o conferință, se dădea o carte, o broșură, un sfat și totuși săteanul nu asculta, nu citea, nu punea în practică, pentru că nu i se înțelegeau durerile.

Și cum ar putea el să asculte cu plăcere o conferință și să citească o carte când mereu se sbate în sărăcie și nevoi?

Ii spui, de pildă, săteanului să se hrănească mai bine, să mănânce bucate mai nutritoare, el însă continuă să mănânce castraveți murați, fiindcă n'are pur și simplu, alte mâncăruri;

Ii spui să-și lucreze câmpul cu mașini și tractoare, dar el continuă să sgârîie pământul ca pe vremea Dacilor, fiindcă n'are nici mașini și nici tractoare;

Ii spui să se lumineze cu o gazetă sau cu o carte bună de unde ar putea scoate sfaturi pentru sănătate ori pentru gospodărie și el continuă să se consulte la vrăjitoare și babe, fiindcă n'are pe ce cumpăra cărțile.

Și acum, care sunt concluziile ce se desprind de aici?

Mai întâi, o constatare: atâta timp cât țărănimea n'are un suport material, zădarnice sunt sforțările de culturalizare.

In al doilea rând, o soluție: cunoscând, în bună parte, cauzele sărăciei materiale sătești trebuie să curmăm răul dela rădăcină și tot de acolo să începem vindecarea rănilor.

Țăranul, lucru pe care îl știe toată lumea, n'are alt isvor de bogăție decât produsele pământului și ale gospodăriei casnice. Dar cum își poate valorifica aceste produse când, în lipsa organizațiilor cooperatiste, i le răpește de acasă ghiara nesățioasă de câștig a jidanului? Și cum își poate înjgheba o cât de mică avere, când toată bogăția lui trece în mâinile jidanilor dela sate, dela târguri și dela orașe?

Judecând, deci, în chip sănătos, starea reală a lucrurilor, trebuie să convenim că cei care vor ridicarea țărănimii, se cere s'o începapă prin înființarea unor vaste rețele de cooperative, care să înlăture definitiv intermediarul jidan și care să înlesnească valorificarea produselor săteanului. Să înființeze bănci populare. Să înlesnească aducerea de mașini pentru lucrul câmpului. Și numai după ce vom reuși să alungăm sărăcia, după ce vom face să apară pe buzele țăranului zâmbetul unui trai mai omenesc, numai atunci să venim cu „teoriile" noastre.

Altfel, talpa țării va fi mereu crăpată și mereu sângerândă.

Paul Lecca

Românismul

Canalul Cernav

de POMPILIU

Obiectul studiului de faţă îl constitue una dintre problemele foarte mult desbătute, la noi, mai ales în timpul din urmă, în legătură cu navigabilitatea pe Dunăre şi anume navigabilitatea pe Dunărea maritimă la eşirea Dunării în Marea Neagră.

Dunărea, unul dintre cele mai mari şi importante fluvii din lume, traversează mai întreaga Europă dela Apus spre Răsărit, udând numeroase şi bogate teritorii, cu populaţii industriale şi civilizaţii vechi şi afinate; curge pe teritoriul ţării noastre mai bine de o mie de kilometri, formând mai peste tot frontiera şi pavăza teritoriului nostru naţional spre Sud, iar în apropiere de Marea Neagră îşi schimbă brusc direcţiunea generală Vest Est spre a se orienta spre Nord şi pentru ca la puţină distanţă după aceea să se verse în Marea Neagră prin trei braţe.

Apele Dunării puţin înainte de vărsarea în Marea Neagră, la Tulcea, variază. In mijlociu apele mari sunt de circa 9.000 m. c. pe secundă, apele medii de circa 6.300 m. c. pe secundă iar cele mici de cca. 3.500 m. c. pe secundă.

Cele trei braţe debitează:

Cel dela Nord — Chilia — cca. 66%.

Cel dela mijloc — Sulina — cca. 6%.

Cel dela Sud — Sfântul Gheorghe — cca. 28%, din totalul debitului Dunărei înainte de vărsare.

Având un bazin imens, întreaga Europă Centrală şi occidentală îşi găseşte pe apele acestui fluviu calea de navigaţie cea mai indicată pentru drumul spre Orient.

Şi acolo unde natura n'a fost prea darnică pentru îndeplinirea acestei misiuni, oamenii şi tehnica au complectat.

Germana a proectat şi acuma este în curs de evecutare, legătura Rinului cu Dunărea prin amenajarea Main-ului cu Dunărea prin canalul de covârşitor interes tehnic şi economic ce trece prin Nuerenberg, asigurându-se astfel legătura Mării Nordului cu Marea Neagră.

Cehoslovacia a proectat legătura Oder-ului şi Elbei cu Morava — punctul de joncţiune cu Dunărea fiind la Bratislava;

Franţa a proectat legătura Ronului cu Dunărea;

Jugoslavia studiază amănunţit amenajarea cursurilor de mare importanţă pentru ţara vecină şi prietenă, Sava, Morava şi Drava, afluenţi importanţi ai Dunării, în vederea desvoltării unei puternice navigaţii fluviale.

In sfârşit Polonia este preocupată intens de posibilitatea legăturilor pe apă spre Marea Neagră, utilizând în acest scop marele fluviu naţional Vistula, cu afluenţii săi. Şi cum legătura spre Marea Neagră nu s'ar putea face, din punctul de vedere al intereselor româneşti, decât prin apele Prutului, Dunărea se prezintă pe întreg parcursul ei ca un imens receptor de bunuri şi bogăţii ce urmează să fie transmise mai departe prin Marea Neagră în întreg Orientul.

Probleme importante se pun însă, în legătură cu navigabilitatea pe Dunăre. Pentru noi cea mai importantă problemă o constitue navigabilitatea la eşirea Dunării în Mare ce azi se face prin gurile de vărsare în Marea Neagră.

Această navigaţie se face azi în condiţii din ce în ce mai nesatisfăcătoare în ciuda tuturor năzuinţelor pentru protecţia acestei navigaţii.

Cantităţile mari de aluviuni duse de Dunăre prin gurile sale, în simultan cu acţiunea curenţilor maritimi dealungul litoralului Mării, în special în dreptul gurilor Dunării, produc o puternică şi permanentă colmatare a acestor guri, puţin în aval de vărsarea în mare, şi în consecinţă parţiala lor obstruare prin formarea aşa ziselor bare.

Nu credem lipsit de interes să cercetăm puţin mai amănunţit care este sursa cea mai activă a acestei aluvionări.

Dealtfel, Dunărea, până în dreptul Brăilei şi Galaţi, nu mai primeşte nici un afluent de seamă, începând aproape din dreptul Giurgiului. Cu o secţie mare de scurgere şi deci cu viteza redusă avem o foarte puternică decantare până la Brăila. Deci nu până aci se poate spune că Dunărea se alimentează cu aluviunurile de care ne-ar fi teamă. Odată cu vărsarea Siretului lucrurile se schimbă.

Siretul are o acţiune dinamică asupra terenului parcurs considerabilă. Bine alimentat cu afluenţi puternici, din regiunile cele mai umede şi mai ploioase ale munţilor Moldovei, cu pante mari şi traversând zone cu altitudini mari, — şi deci cu precipitaţiuni oculte puternice, — Siretul duce spre Sud cu apele sale mari posibilităţi de folosire dar şi mari inconveniente.

Din nefericire posibilităţile de folosire au rămas până acum virtuale. In acest sens ne gândim la realizarea unui program intensiv de irigaţiuni agricole al Bărăganului, în special al Bărăganului de Nord, pentru care program, apele Siretului cu un bazin atât de întins şi atât de variat, ar fi de un folos considerabil şi ar constitui baza întregei amenajări.

Dacă posibilităţile de folosire, din nefericire, până acuma au rămas numai virtuale, inconvenientele purtate de apele Siretului sunt, tot din nefericire, de foarte mult timp simţite şi — trebue să adăugăm — destul de puternice.

In adevăr, aluviunile imense aduse de afluenţii săi, prin acţiunea dinamică exercitată asupra terenurilor parcurse, au creat Siretului un imens pat de aluviuni, pe care Siretul curgând lasă vizibil numai o parte din debit sub aspectul debitului la zi, restul fiind necesar să alimenteze imensul burete al patului format din aceste aluviuni, ce prin anumite locuri ajunge la grosimi de 20 — 30 m.

Serviciile de lucrări publice, cunosc în amănunte inconvenientele rezultate din acest aspect particular al patului Siretului,Vom aminti în treacăt faptul că podurile permanente au trebuit să fie fundate în cazurile cele mai favorabile la adâncimi între 10—15 m. sub nivelul apelor.

Dar cel mai puternic inconvenient al aluviunilor purtate de Siret îl constitue fără nici o îndoială aluvionarea şi înisiparea puternică a Deltei Dunării, aluvionare care împreună cu acţiunea curenţilor maritimi dealungul litoralului **sunt şi rămân stări de fapt ireductibile. Acestea sunt elementele hotăritoare în soluţionarea permanentă a navigabilităţii la eşirea Dunării în Mare.**

Aspectul geografic însuşi al litoralului Mării Negre, litoral ce acuză o pronunţată eşire în Mare, în dreptul gurilor Dunării, dă o indicaţie extrem de sugestivă a puternicei acţiuni de colmatare a acestor guri, acţiune cu atât mai puternică în timp, cu cât pintenul format din depozite şi avansat în largul Mării, va forma un obstacol din ce în ce mai favorabil acestei acţiuni de colmatare.

Pentru aceste consideraţiuni suntem de părere că este pe deplin justificată părăsirea Deltei Dunării în adoptarea soluţiunii permanente a navigaţiei maritime la eşirea Dunării în Marea Neagră, fie că această navigaţie s'ar face printr'un canal artificial, fie că s'ar amenaja unul din actualele canale naturale de vărsare în Mare.

După noi, singura soluţie care se impune pentru a fi adoptată **ca soluţie permanentă** pentru asigurarea navigaţiei la eşirea Dunării în Marea Neagră, constă în construirea unui **canal maritim dela Cerna Vodă la Constanţa.**

Acest canal va avea un traseu maritim oarecum scurt cca. 60 km. Captarea apelor Dunării, puţin mai sus de Cerna Vodă se va putea face datorită condiţiunilor topografice ale regiunei în împrejurări favorabile. Canalul va putea primi apele Dunării în regiunea Cerna Vodă, regiune unde apele Dunării sunt în parte decantate şi unde adâncimea apelor fiind de cca. 16 m. se poate lua debitul necesar alimentării canalului dela suprafaţă şi deci — din punctul de vedere al purităţii — în condiţiunile cele mai avantajoase. Avantaje similare se întâlnesc — la acest traseu — şi la vărsarea în Mare — puţin la Sud de Constanţa, regiune unde acţiunea de colmatare a curenţilor maritimi dealungul litoralului a devenit extrem de redusă, atât datorită pintenului format de Delta Dunării cât şi a lucrărilor de protecţie a Portului Constanţa.

Urmărind profilul în lung la traseul canalului s'a folosit în largă măsură depresiunea Carasu, pe o lungime de aproape 38 km. o depresiune ce este aproape ca o indicaţiune naturală a acestui traseu.

Cât priveşte secţiunea transversală în principiu lăţimea de 100 m. la suprafaţă este suficentă pentru orice navigaţie maritimă, iar adâncimea de 8 metri, ar putea fi considerată ca suficentă, deşi nu este nici un inconvenient ca această adâncime să poată fi luată — la acelaş profil — şi de 10 m., dacă această adâncime de 10 m. va fi găsită ca strict necesar pentru prima etapă în exploatarea canalului.

Cu titlul de informaţie, putem adăuga :

a) Profilul canalului Impăratul Wilhelm al II-lea, dela Kiel a fost original la o lăţime la suprafaţă de 67 m. şi adâncime de 9 m. Ulterior a fost adâncit la 11 m. şi lăţit la 101,75 m.

b) Profilul canalului Suez a fost construit original la 8 m. adâncime şi lăţime de 58 m. Ulterior a fost adâncit la 11 m. şi lăţit la 100 m.

c) Profilul canalului maritim Koenigsberg a fost iniţiat la adâncime de 6½ m.; ulterior mărit la 9 m.

d) Canalul maritim Petrograd: 84 m. larg şi 6½ adânc.

e) Canalul maritim Manchester: lăţime 52,4 m. şi adânc de 7,92 m.

f) Canalul martim Bruxelles-Anvers: adânc 6½ .m

In studiul nostru am luat ca punct de plecare adâncimea de 8 m. şi lăţimea de 100 m.

*

Pe dealtă parte, nivelul apelor Dunării fiind variabil, navigaţia pe acest canal nu s'ar putea face decât ecluzată. De fapt, variaţia nivelului Dunării la Cerna Vodă, este dela + 4,59 m. la etiaj deasupra apelor Mării, la maximum de cca. + 11,7 m.

Evident, în asemenea condiţiuni naturale, navigabilitatea pe canal trebue neapărat asigurată printr'o ecluzare. Această necesitate — aparent contrariantă — are pe dosul medaliei un aspect extrem de important. In adevăr, în dreptul ecluzei, diferenţa de nivel poate fi transformată într'o cădere de apă, care asociată la debitul total ce trece prin canal, poate fi folosită prin amenajarea unei centrale hidro-electrice la producerea unei energii considerabile.

*

Acestea sunt datele de bază pe care s'au pornit — sub amănunţitul nostru control — studiile unui detaliat ante-proect a doi tineri absolvenţi ai Şcoalei Politehnice din Timişoara, în cadrele lucrărilor de diplomă a acestei şcoli.

Aceşti doi absolvenţi, azi distinşi ingineri, — unul în cadrele Corpu-

...ul constructiv

...vodă-Constanța

...PILIU NICOLAU

lui nostru didactic iar altul într'un important post de conducere industrială, — sunt d-nii ing. A. Bărglăzeanu și ing. O. Șmighelscki.

Rezultatele acestor studii le vom prezenta pe scurt în cele ce urmează.

Pentru a fixa ideile vom preciza tema ante-proectului, ținând seama de datele de până acuma, în chipul următor :

„Considerăm un canal cu traseul în plan Cerna Vodă Sud-Constanța Sud, de lățimea 100 m. și adâncime 8 m.".

„Acest canal va folosi pentru instalațiunile centralei hidro-electrice, dispuse cât mai în mijlocul canalului și deci defilată dinspre Mare, un debit corespunzător pantei celei mai economice, în strânsă legătură cu variațiunile nivelului Dunărei la Cerna Vodă. Navigația va fi asigurată printr'o singură ecluză. Ecluza va fi dispusă lângă centrală.

„Energia produsă, cu costul de energie cel mai eftin, va fi folosită la alimentarea cu lumină și energie o orașelor Tulcea, Galați, Brăila, Constanța și Cerna Vodă, precum și a tuturor posibilităților regiunei Dobrogene de Sud, și Nord".

Pornind dela aceste premise și folosind ca material de documentare datele serviciilor publice, rezultate extrem de interesante ale studiului sunt următoarele :

1. **Captarea** este în amonte de Cerna Vodă la cca. 6 km. unde Dunărea are o adâncime de cca. 16 m. Lățimea captărei la nivelul etiajului este de 150 metri, iar lungimea de 300 metri. Viteza apei pentru diferitele cote ale Dunării și deci debite, este prin captare sub un metru pe secundă, atingând de fapt maximum 0,73 m pe secundă.

p. H = 3	— Q = 650	m. c. secundă	— HP.	= 16.500	HP
„ H = 4	— Q = 900	„ „ „	— „	= 34.400	„
„ H = 6	— Q = 1160	„ „ „	— „	= 74.000	„
„ H = 6,50	— Q = 1200	„ „ „	— „	= 82.000	„
„ H = 8	— Q = 1000	„ „ „	— „	= 85.000	„
„ H = 10	— Q = 800	„ „ „	— „	= 84.000	„

Energia electrică, mediu produsă pe an, este de cca. 340 milioane K. W. ore.

5. **Ecluzele,** în comparație cu alte ecluze și anume :

Panama cu dimensiunile 305.00 × 33, 5 m.

Kachlet, pe Dunăre cu dimensiunile 250.00 × 24.00 m.

s'au ales în dimensiunile de 300 × 35 m.

Cantitatea de apă utilizată, admițând o ecluzare intensă, este de cca. 24 m. c. pe secundă.

COSTUL INSTALAȚIEI ȘI RENTABILITATEA LUCRARILOR

Ținând seama de lucrările similare executate aiurea, și luând factor de acoperire cu totul conservatori — tocmai pentru e elimina orice surpriză — costul total al instalației, determinat prin analize de prețuri strânse, se ridică la suma totală de 389 milioane lei aur, sau multiplicând cu coeficientul 35, la suma de 14 miliarde lei hârtie.

2. **Bazinul de decantare,** se află la cca. 6½ km pe canal în jos dela Cerna Vodă; are o lungime de 700 m., o lățime de 300 m. și o adâncime sub cota de fund a canalului de 10 m.

Viteza apei pentru diferite cote ale Dunării — și deci pentru diferite debite — nu depășește 0,17 m. pe secundă.

3. **Canalul de alimentare,** propriu zis canalul de navigație este parte în tăietură parte în rambleu. Cel în rambleu are pereții căptușiți. Viteza maximă admisă de 1,20 m. pe secundă.

4. **Centrala propriu zisă,** este situată pe malul drept al canalului la liziera Nord a satului Osmancea la km. 42,3. Ecluza este în prelungirea canalului, pentru a ușura navigabilitatea centrală fiind dispusă pe un canal de alimentare lateral.

Centrala face parte, cum era natural, din categoria centralelor baraj.

Sunt instalate 7 (șapte), unități cu o rezervă. Turbinele vor fi de tipul Bell, cu căderea minimă de 3 m., căderea mijlocie de 6½ m. și căderea maximă 10 m. Turbinele vor avea diametru de 6 m. și cu o turație de 83 ⅓ ture pe minut. Puterea totală va fi dată astfel :

In acest total intră: costul de construire a canalului, al centralei hidro-electrice cu echiparea ei complectă, al ecluzei, al liniilor de transport, al energiei de lungime cca. 200 km. precum și al centralei termice de ajutor.

Cât privește costul de producție al energiei hidro-electrice astfel obținută, ținând seama de costul energiei hidraulice, de costul energiei termice și transportul de energie, precum și de factorul de sarcină totală care va fi de cca. 0,70 rezultă că costul de producție al unui K. W. oră va fi de 6 bani, 6 K. W. oră.

BILANȚUL ECONOMIC AL INTREGEI LUCRARI

Veniturile lucrării în exploatare, produs din exploatarea canalului de navigație enegia electrică produsă și vândută pe diferitele categorii de folosință cu prețurile :

Industrii orașe a 3 lei hârtie pe K. W oră.

Luminat orașe a 6 lei hârtie pe K. W. oră.

Industrii electro-chimice a 1½ lei hârtie pe K. W. oră.

(Cianamidă, Cupru).

Energie pentru porturi a 4 lei hârtie pe K. W. oră.

Energie pentru morărit și distilării a 2 lei hârtie pe K. W. oră.

Energie pentru desecat terenul mlăștinos a 4 lei hârtie pe K.W. oră, dau un venit total pe an de cca. 1.260.000.000 lei.

In acelaș timp cheltuelile anuale ținând seama de :

Intreținerea canalului nivagabil și a ecluzelor,

producerea energiei hidro-electrice,

transportul energiei electrice, și

producerea enegiei termice de ajutor

și având în vedere amortizările aferente precum și dobânda de 5% a capitalului investit dau un total de 1.032.000.000 lei anual.

In consecință rezultă în fiecare an o diferență în plus de 228 milioane lei, ceeace în mediu reprezintă un beneficiu de cca. 1.65% din capitalul investit.

OBSERVAȚIUNI GENERALE ASUPRA LUCRARILOR

a) Afară de câteva din mașinile unelte necesare executării canalului, totalitatea lucrărilor se pot executa cu tehnicienii români, cu mână de lucru românească și cu material românesc.

b) Prețurile de construcție adoptate în proectul de deviz sunt luate dela lucrările de aiurea, lucrări însă executate în condiții sanitare incomparabil mai dificile ca ale noastre și cu o recrutare de mână de lucru extrem de anevoioasă, ceeace la noi nu se pune.

c) Lucrările de transport pretitoare, căi ferate, șosele, cerute și executate de nevoile altor șantiere similare, pentru lucrările de execuție respective, la noi sunt deja executate; iar

d) materia primă — piatra de construcție, cimentul, etc. — sunt aproximativ prin starea actuală, la fața locului.

*

Ca o chestiune de fapt amintim că prima dată când lucrarea canalului Cerna-Vodă — Constanța pe bazele arătate mai sus, a fost desbătută în publicațiile tehnice, a fost în anul 1929 în Buletinul Științific al Școalei Politehnice din Timișoara și în anul 1934 în Buletinul A. G. I. R.-ului. In Buletinul Științific al Școalei Politehnice din Timișoara a fost publicat în extenso întreg anteproectul, iar în Buletinul A. G. I. R. o comunicare la congresul A. G. I. R.-ului din Galați.

CONSECINȚELE REZULTATE DIN EXECUTAREA CANALULUI CERNA-VODA — CONSTANȚA

I. — Canalul Cerna-Vodă — Constanța pus în exploatare — deși de dimensiuni neobișnuit de mari — este totuși rentabil prin el însăși. Capitalul investit la realizarea lucrării este înapoiat prin exploatarea lucrării, direct, ca orice întreprindere rentabilă.

Acest lucru este datorit exclusiv traseului care îngădue ființarea centralei de energie, sursa determinantă la asigurarea rentabilității.

II. — Energia produsă de centrala hidro-electrică dela Osmancea, energie în medie anuală de cca. 340 milioane K.W. oră, va fi pusă la dispoziția orașelor și porturilor Brăila, Galați, Cerna-Vodă, Constanța, Tulcea, cu un preț foarte redus variind dela 1,50 leu K.W. oră la 6 lei K.W. oră.

Din această centrală va fi furnizată energia necesară prelucrării minereurilor din Dobrogea de Nord — depozite în apropierea porturilor cap de navigație maritimă: Brăila și Galați.

Tot din această centrală s'ar furniza cu energia necesară industria pentru prelucrarea depozitelor naturale de celuloză cuprinse în păpurișul Deltei Dunărei, industrie ce n'ar putea lua naștere decât tot lângă centrele importante de răscruce a transporturilor pe apă și uscat: Brăila și Galați.

Tot de aicea se va lua energia necesară fie acționării pompelor pentru desecarea a cca. 50.000 Ha., de teren mlăștinos, azi pierdut pentru economia națională, fie pentru eventualele irigații ale câmpurilor agricole dunărene din apropiere.

III. — Realizarea acestui canal ar crea toate rezervele necesare pentru alimentarea cu energie, lumină electrică și apă potabilă, atât de reclamată astăzi dealungul întregului litoral al Mării și azi atât de mult în suferință. Și tot în cadrul aspectului sănătății publice, imensele mlăștini din regiunea dintre canalul Borcea și Dunăre azi nu numai pierdute pentru economia națională, dar surse de grave maladii pentru centrele populate din apropiere, vor fi desființate.

IV. — Cultura bumbacului, în sudul Dobrogei cu apa disponibilă se va putea face în condiții cu totul prielnice. Dealtfel în întreaga această regiune datorită apei adusă prin canal, se va putea aviza la o desvoltare agricolă excepțional de favorabilă din toate punctele de vedere.

V. — Navigația la eșirea Dunărei în Marea Neagră va fi permanent asigurată, fără nici un pericol de colmatare în viitor.

VI. — Prin realizarea acestui canal se va deschide o nouă zonă de navigație maritimă. In adevăr, dela Cerna-Vodă în josul Dunărei până la Tulcea, Dunărea are o adâncime mai mare de 10 m., în afară de câteva mici bancuri la Topalu în dreptul Hârșovei și care

(Urmare în pagina 8-a)

Melancolia împlinirilor noastre

Creaţia are în ea nu ştiu ce element prometeic: parcă smulge în străfulgerarea unui gând, în expresia unei trăiri, taina zărilor negraite din împărăţia orizonturilor stelare. Dar ea are şi caracterul unei împliniri: te realizezi pe tine însuţi, căci împărăţia creaţiei nu e exterioară, ci te încadrează, e în tine. In orice caz poartă pecetea puterilor proprii: cureşti atât cât şi cum poţi. In toţi se leagănă atâtea potenţialităţi, în fiecare e o lume care desvălue noui feţe ale realităţii. Aceasta pentru individ, dar mai ales pentru neamuri. Rostul neamurilor e tocmai această autorealizare în istorie, această împlinire în volbura vremilor. Cine n'are nici o potenţialitate, nu-i mânat desigur în trăirea lui de nici o nostalgie şi vrerile adevăratelor făpturi nu-l tulburâ niciodată: trăeşte dar nu creează; stăpâneşte, distruge, împileazâ, jefueşte, dar nu lasă în urma lui decât pustiul. Dar distrugerea e o împlinire negativă, care n'are nici o valoare: peste aceste zadarnice cuceriri se ridică luminoase cuceririle cu adevărat creatoare, cari par fulgere ale veşniciei în sbuciumul întunecat al nimicniciilor umane. Şi aceasta este împlinirea neamurilor: împlinire în spirit, în duh, în putere, în toate domeniile de manifestare şi organizare umană. Recunoşti îndată neamurile ce-şi simt energiile împlinirii aprinzând lumini noui la răspântiile istoriei, la răscrucile veacurilor: siguranţa unei tradiţii în care se oglindeşte specificul lor şi pe linia căreia îşi vor aşeza şi închegările viitoare, mândria şi demnitatea unei realizări autentice, unanim recunoscute, încrederea neşovăelnică în propriile posibilităţi le dau un ritm mai energic, mai nestăvilit, mai sigur în înfăptuirile actuale. Este prestigiul universal al unei tradiţii de cultură şi a unei realizări specifice, pe care îl exprimă prezentul.

Le scriu acestea cu gândul la ziua Unirii Ardealului, adică ziua unei împliniri. Da, un început care poate deveni tot atât de bine o împlinire. E adevărat că în ea grăesc toate dorurile unei împliniri: unirea. Dar unirea geografică nu este numai mijlocul care dă posibilitatea unei manifestări totale a spiritului românesc, dacă nu dorim să ne oprim la geografie. E adevărat că nu poţi crea nimic dacă nu te-a miruit cerul cu darurile lui şi dacă nu potenţezi la maximum conştiinţa acestor daruri, ca să le ridici la lumină. Dar alături de această conştiinţă mai trebuesc şi anumite împrejurări, pe care dacă nu le ai trebue să ţi le cureşti năvalnic în pornirea neîndurată spre împlinire. De câte ori n'am vrut să ne împlinim în istorie, şi tot de-atâtea ori s'au ridicat puteri cari ne-au constrâns să ne ascundem vrerile în melancolia neîmplinirilor noastre! Şi mă întorc la slovenirea bătrânelor cronici, cari — în grai înflorit — povestesc începuturile realizărilor româneşti: răsăriserâ descălecători din negura vremii şi voevozi ctitori de datini creşteau parcă din însăşi inima acestui neam. Se revărsau din munţi, pe văi, în ceputurile primelor noastre împliniri. Dar venit-au vremile tulburi, când sfătoşenia cronicarului socotia că nu sunt vremile sub om, ci bietul om sub vremi. Aşa erau de învrăjmăşite. Şi vrerea împlinirilor noastre s'a adâncit în melancolia neputinţelor de atunci, în toate dorurile tremurate în doinitul frunzelor din codru, în revolta strigată în pagini de cronici: „Oh! Oh! Oh! sărâcă ţară a Moldovei...“ ca să isbucnească apoi în vâlvorile răsmeriţelor româneşti.

Şi mintea se îndreaptă spre neînduplecata răsvrătire a moţilor. Buciumul răsuna prelung în munţi, chemând parcă desnădăjduirea vremilor spre luminarea nădejdiilor ce vor deveni certitudini. Iar pe culmi se aprindeau focurile răsvrătirii. Pe culmi focurile răsvrătirii: ce cadru de legendă, în care glăsueşte înfrăţirea chemărilor din adânc, care răvăşeau mulţimile, cu luminile frânte din străfulgerarea gândului vizionar, care arătau calea isbăvirilor de mâine. Horia, răsvrătire să răstorni cu ea toate nedreptăţile vremii; Iancu, erou să umpli cu el veacurile, să înfrângi toate cerbiciile neînduplecate ale întunerecului. Şi totuşi... Horia pe roată la Bălgrad, iar Iancu prin munţi plângându-şi durerea în doinitul trist al fluerului, printre vitejii lui de altădată, deveniţi acum umbrele pământului.

N. Mladin

Poem marin

Te împarţi ca o fantomă tu Dunăre, şi'n deltă
Deschizi ca un balaur trei guri adânci de ape,
Dând busna spre vărsare în haiducie sveltă
Ca matca ta bătrână în mare să se'ngroape.

Sub poalele câmpiei Bugeacului te'ntinzi
Şi colinele muntoase din Dobrogea le uzi.
Şi'n lacurile tale te vezi ca în oglinzi
Şi pe Sulina umbli sirenele s'auzi.

Eşti ca o panoramă aicea laolaltă
Şi braţele tus-trele se tot târâsc prin stuhuri.
Prin aer sboară păsări tăcut ca nişte duhuri
Şi soarele tânjeşte cu peştii 'n orice baltă...

In bluza ta albastră a apelor senine
Eşti toată numai cântec şi foşnet de văpae.
Imensităţi de trestii, îţi cresc pe şolduri line
Şi grinduri de pădure sub briza ta se'ndoe.

Petre Paulescu

Canalul Cernavodă-Constanţa

(Urmare din pag. 7-a)

bancuri în actualul stagiu al tehnicei pot fi îndepărtate fără nici o dificultate. In consecinţă navigaţia maritimă poate fi asigurată pentru întreaga regiune dela Cerna - Vodă până la Tulcea. In această regiune Dunărea îngădue orice navigaţie maritimă de orice tonaj şi devenind efectiv din punctul de vedere al navigaţiei o adevărată Mare.

Acest fapt pentru noi este de o însemnătate considerabilă, deoarece pe acest traseu al Dunării avem marile porturi Brăila şi Galaţi, porturi cu organizaţie modernă, aproape complectă şi destul de puternică pentru a putea face faţă la dubla cerinţă a navigaţiei fluviale şi maritime.

Brăila şi Galaţi sunt capetele importantelor reţele de căi ferate şi de artere de comunicaţie terestră.

Brăila şi Galaţi sunt staţiile terminus ale tuturor liniilor de transport din Basarabia, Moldova şi şi Nord-Vestul Ardealului.

Brăila şi Galaţi sunt viitoarele porturi petrolifere ale regiunilor petrolifere moldovene.

Brăila şi Galaţi cu toate aceste mari calităţi sunt în interiorul ţării şi în sfârşit.

Brăila şi Galaţi sunt centrele de populaţie ale uneia dintre cele mai bogate regiuni agricole ale ţării: Bărăganul, care nu va întârzia să fie irigat.

VII. — In sfârşit în al şaptelea rând din punctul de vedere al apărării naţionale, prin executarea acestui canal, pavăza dinspre Sud hărăzită Dunării dela natură, va fi întinsă pe toată frontiera noastră sudică, pe de o parte, iar pe de alta numai prin executarea acestui canal vom putea avea adevăratul port militar maritim organizabil fie la Cerna-Vodă, fie la Brăila, fie la Galaţi. Orice altă soluţie în starea actuală nefiind posibilă să fie satisfăcătoare nici strategic şi nici economic.

*

Acestea sunt consecinţele rezultate din realizarea canalului Cerna - Vodă — Constanţa. Ele ne-au determinat să adăugăm titlului studiului nostru Canalul Cerna-Vodă — Constanţa şi adausul „o nouă Mare pentru România“, gândind la acest adaus şi la propriu şi la figurat. La propriu: întreaga regiune dunăreană dela Cerna-Vodă la Tulcea — cu toate virtuţile unei navigaţii maritime — azi nefolosite decât în navigaţii interioare, mâine va fi dată unei navigaţii maritime de orice tonaj ce ar trece prin Canalul Cerna-Vodă — Constanţa, regiune gata înzestrată pentru a primi această navigaţie maritimă.

La figurat: O Mare de rezultate fericite, azi nesoluţionate şi imposibil de soluţionat, revărsate peste una dintre cele mai frumoase regiuni ale ţării noastre şi cu o influenţă covârşitoare pentru întreaga economie a ţării.

*

In ansamblul luminos al tuturor rezultatelor arătate mai sus trebue să recunoaştem că este şi un punct întunecos:

Costul de 398 milioane lei aur, repetăm 398 de milioane lei aur este costul întregei lucrări, adică: costul canalului, centralei hidroelectrice, reţeaua de distribuţie a energiei electrice şi centrala termică de ajutor. Recunoaştem că lucrarea este de dimensiuni mari, neobişnuit de mari, însă nu trebue să uităm câteva date:

Portul Constanţa, un singur port, a costat el singur aproape 100 milioane lei aur; podul de peste Dunăre a costat şi el singur peste 30 milioane lei aur. Şi aceste lucrări au fost executate acum 45 de ani în urmă de o Românie mică fără imensele şi minunatele bogăţii naturale de pe teritoriul naţional al României Mari, fără depozitele de fier, de aur, de petrol, de cărbuni, etc. etc. etc., fără corpul tehnic de astăzi şi fără nevoile şi considerabilele necesităţi şi imperative de astăzi ale României Mari. Comparativ cu posibilităţile de altă dată ale României mijloacele de astăzi ale României Mari, sunt suficiente chiar mult peste suficiente.

Punctul întunecos de care am amintit mai sus, este dar un punct fără importanţă mare.

Un singur lucru însă este necesar: să vrem să realizăm această lucrare. Şi trebue să vrem dacă dorim ca Dunărea să fie a noastră în adevăr; dacă vrem ca şi Marea Neagră să fie cel puţin în parte a noastră şi dacă în adevăr dorim să asigurăm României aici la gurile Dunării, misiunea sa providenţială.

Pompiliu Nicolau

A apărut revista **GANDIREA** *Numărul pe Decembrie 1938*

CU URMĂTORUL SUMAR:

ION PILAT : Lirica noastră de azi
FRANCOIS VILLON : Traduceri de Zoe Verbiceanu
VICTOR PAPILIAN : Neîngropat
TRAIAN CHELARIU : Poesii
NICOLAE ROŞU : Burghezul în lumea modernă
DUMITRU ION ALBOTA : Poesii
PETRE PAULESCU : Mie însumi
VIRGIL CARIANOPOL : Ciobanul
ION SIUGARIU: Cântec de moarte
D. STANILOAE : Cuvânt şi faptă
IDEI, OAMENI, FAPTE :
NITĂ MIHAI : Satul, izvor de viaţă românească
SEPTIMIU BUCUR : Eroism demonic
VINTILĂ HORIA: Cronica literară
Liviu Rebreanu : Gorila
GH. VRABIE : Atlasul Linguistic Român
NICHIFOR CRAINIC : Cronica mărunţă. — Balada. — Hero şi Leandru

IZVOARELE ORTODOXIEI

In caetul pe luna Octombrie, 1938, al buletinului trimestrial, Oecumenica, editat la Londra, în limba franceză, este vorba şi de „Librăria teologică" din Bucureşti, crescută frumos din pasiunea cărturărească a doi tineri doctori în teologie, cari sunt : d. D. Fecioru şi pr. Olimp Căciulă. Semnatarul acestor rânduri cunoaşte câte puţin pe fiecare dintre harnicii iniţiatori ai acestei librării, între ale cărei rafturi simţi într'adevăr prezenţa teologiei în ţara noastră. Ce înseamnă această prezenţă pentru un cărturar teolog, o s'mţi abia după ce ani de zile, zăbovind în faţa galantarelor aşa zise teologice ale celorlalte librării, poposeşti acum deadreptul lângă teologie. Fiindcă de unde până ieri teologia românească se reducea la câteva broşuri, plus alte câteva monografii mediocre, aşa cum se îndurau să ne-o arate domnii librari, iată că astăzi aflăm de-o bogată literatură teologică românească. De existenţa acestei literaturi, în bună parte, ştiam cu toţii — să presupunem, cel puţin.—Străngerea ei însă în rafturi pe acelaş perete, ţi-o face mai prezentă, parcă mai apropiată.

Dacă numai din gândul de-a ne împărtăşi această rară bucurie, ar fi pornit cei doi, fapta încă ar fi mare. Dar altul le-a fost gândul, din câte bănuim. Mai adânc şi mai frământat.

Ne lipsea într'adevăr posibilitatea de-a avea la îndemână o carte, oricare, chiar dintre cele de primă necesitate teologică, dar absentă din inventarul celorlalte librării şi cu redusă circulaţie chiar în marile biblioteci. N'o aflai nici în librării, nici în cataloage şi totuşi exista. Şi n'o aflai fiindcă nici editorii, nici librarii n'au îndrăgit cartea teologică, această cenuşăreasă a tiparului. Acest destin trist, să f'm drepţi, l l-am pregătit noi, teologii. Nici măcar noi n'am îndrăgit-o ! Şi atunci, dece să cerem altcuiva ceeace ne lipseşte nouă ? Nimeni să nu protesteze, fiindcă este adevărat. Iată şi dovezile. Acum aproape zece ani apăruse în Bucureşti o revistă plină de teologie şi nădejdi. Se chema simplu şi cărturăreşte: Logos, scoasă, mi-se pare, de păr. Victor Popescu. Câte numere au apărut ? Noi cunoaştem unul. Atât.

Cam în aceeaşi vreme apare, tot în Bucureşti, revista profesorilor de teologie : „Studii teologice". Proectată şi editată pe secţiuni de studii, făgăduia să fie călăuza de actualitate religioasă, sub toate aspectele, a oricărui teolog. A răposat de acum cinci ani. Cum vedeţi, o viaţă foarte scurtă. Iar revista studenţilor teologi din Bucureşti, „Raze de lumină", dintre întemeetorii căreea face parte însuşi d. Fecioru, îşi pregăteşte ultimul număr de apariţie, după nici zece ani de existenţă. Şi doar este o revistă cu trecut frumos şi admirabilă ţinută intelectuală.

Aşadar, începuturi pline de nădejdi, retezate scurt.

Dece ?

Răspunsul este mereu acelaş : din lipsă de fonduri. Adevărul este însă altul : din lipsă de interes pentru slova teologică. Este trist ca o veste cu chenar cernit, dar este tot atât de adevărat. Căci gândiţi-vă : sunt în ţara noastră cam 15 mii de preoţi. Noi să contăm numai pe zece mii. Ei bine, dacă din zece mii, numai cinci mii ar fi citit oricare din publicaţiile amintite, acea publicaţie s'ar fi bucurat şi astăzi de-o strălucită apariţie.

Afară de aceasta, nici presa nu cultivă cartea teologică. Însă în genere n'are interes s'o cultive şi nici noi n'o provocăm, iar presa bisericească, atâta câtă este, nu ştie cum s'o cultive; n'o face nici metodic, nici cu pasiune. Amărăciunea aceasta mi-o împărtăşea de curând autorul frumoasei cărţi „Jertfa inimii", — despre care avem cuvinte calde de spus — păr. D. Roman, care se plângea de vitregia condeiului teologic mistuit în slujba lui Hristos, gândindu-se la cei de dincolo de biserică. Trist este însă că vitregia ne vine dela fraţii de sub har, cu cari împreună trândăvim.

Aşa că nu librarii şi editorii sunt marii vinovaţi, ci noi înşine, teologii.

Totuşi, în această atmosferă de pasivitate şi grea vecinătate cu pământul, s'au găsit doi tineri de curaj şi pasiune ca să lupte cu sărăcia lor şi a vremii şi în plus, să înfrunte şi indiferenţa întru slovă creştină a semenilor. Ca dovadă, amintiţi-vă că presa noastră teologică n'a subliniat aproape deloc rostul acestei iniţiative, iar o publicaţie străină ca Oecumenica, îşi strigă din Londra elogiile.

Dânşii însă, d. D. Fecioru şi păr. Căciulă au pornit cu toată nădejdea să dărâme tot ce-ar putea împiedica creşterea dreaptă şi înaltă a visului lor. Le urăm desăvârşită izbândă şi din parte-ne tot ajutorul modestelor noastre puteri.

Dar să nu uităm că „librăria teologică" nu-i numai librărie, ci un laborator de largi orizonturi şi aprigă muncă teologică, cu un program bine studiat şi precis formulat pe cinci ani de activitate.

Un plan cincinal, care se va încheea cu traducerea şi editarea a 60 de opere din literatura clasică creştină. Prima din aceste 60 de opere a şi apărut. Este „Dogmatica" Sf. Ioan Damaschin despre care vom vorbi poate în altă parte.

Planul acesta este grav ca un legământ cu şapte peceţi şi început sub zodie plină. Librăria e grea de teologie şi te'mbie în taină, iar traducerea d-lui Fecioru, din Damaschin, deschide frumos colecţia în care vor apare celelalte 59 de opere, Izvoarele Ortodoxiei.

În măsura în care izvoarele ortodoxiei vor înviora duhul cărturăresc al teologilor noştri, în aceeaşi măsură marea râvnă a acestor harnici iniţiatori va rodi mai din plin.

Din parte-ne le dorim marea izbândă a faptelor desăvârşite. Până în cinci ani, vom însemna, modest şi sincer, ritmul acestei vrednicii teologice, cu toată căldura condeiului nostru.

Niţă Mihai

Mitropolitul Şaguna

In fiecare an în ziua de Sf. Andrei, la 30 Noembrie, capul nostru smerit se apleacă duios, şi cucernic în faţa memoriei Marelui Mitropolit Andrei Şaguna, o figură eroică a bisericii noastre ortodoxă română, dela a cărui naştere se împlinesc 130 ani şi 65 ani dela moartea sa.

Ardealul, în special, simte necesitatea ca măcar odată în fiecare an să-şi reîmprospăteze în amintire venerabilul chip al unei energii cheltuite pe deantregul pentru acest neam, după cum zice Sf. Scriptură : „Aduceţi-vă aminte de mai marii voştri, cari v'au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu, la a căror săvârşire a vieţii privind, să le urmaţi credinţa". (Evrei 13-7).

Apărut la o răscruce de istorie, când împilările duşmanilor erau tot mai vrăjmaşe, sufletele tot mai răvăşite de suferinţi şi de necazuri, această apariţie a Mitropolitului Şaguna a fost pe români platoşa în care s'au paralizat toate săgeţile vrăjmaşilor şi în dosul căreea s'au adunat toate nădejdile unor năpăstuiţi ai soartei.

Istoria popoarelor mari înscrie pe fiecare filă asemenea chipuri legendare; popoarele mici, însă, rareori au satisfactia de-a smulge din sânul tainicelor adâncuri ale vieţii energii care să lumineze, cu făclia gândului lor, generaţii întregi.

Din toată pleiada personalităţilor veacului trecut, cea care străluceşte mai puternic şi a cărei imagine se profilează mai viu în inimile noastre este aceea a Mitropolitului Şaguna, devenit — după cum scria marele Octavian Goga — „diriguitorul destinelor noastre politice în Ardeal".

Talent creator şi organizator desăvârşit, n'a putut să-l înăbuşe, nici să-l facă să ezite măcar, nici mulţimea mizeriilor, nici nimicnicia celor răi şi neînţelegători. Din contră, obstacolele întâlnite i-au întărit credinţa în victoria finală. Fiindcă Andrei Şaguna, cu venerabila-i figură de patriarh creştin, este tipul preotului erou, care a atins culmi unde puţine fiinţe se întâlnesc.

De aceea ni se par adevărate cuvintele de omagiu ale ziarului german : „Hermanstadter Zeitung" scrie la moartea lui : „La puţini oameni s'a manifestat stăruinţa de fier, pentru a face ca dorinţa lor să străbată şi peste mormânt, aşa de puternic ca la Şaguna". Aceste cuvinte vin ca o confirmare a unui adevăr rostit de însuşi Şaguna pe timpul când era bolnav : „Când vă veţi întoarce dela groapa mea veţi cunoaşte pe cine aţi pierdut!" E extraordinară această convingere a superiorităţii sale, verificată ulterior, nu numai de contemporanii săi, ci de însăşi posteritatea, care-şi are în totdeauna rostul ei de-a înălţa osanale celor merituoşi sau de-a nărui, sdrobite, deşartele ambiţii.

Activitatea lui Şaguna se proiectează dealungul istoriei sub o mulţime de aspecte. Toate tindeau însă spre acelaş scop care era, după însăşi cuvintele sale : „...pe Românii ardeleni din adâncul lor somn să-i deştept şi cu voie către tot ce-i adevărat, plăcut şi bun să-i trag", iar la numirea sa de episcop al Ardealului se pronunţă în felul următor : „Mă voiu strădui din toate puterile neostenit să fiu tatăl clerului şi al poporului nostru ; tată zic, voiesc să fiu, şi încă odată zic, tată să fiu în înţelesul cel adevărat".

Dar această „deşteptare" nu înţelegea s'o facă decât prin Biserică. deaceea gândul său s'a îndreptat mai întâi înspre ridicarea bisericii ortodoxe din prăbuşirea şi umilinţa în care a împins-o vitregia sorţii, inconştienţa incapacităţilor lase şi fărădelegea criminală a conducătorilor, parveniţi printr'un surprinzător destin istoric.

Emanciparea noastră de sub ierarhia sârbească si reînfiinţarea în 1863 a vechei Mitropolii ardelene răspundeau unor necesităţi naţionale şi unei dreptăţi istorice.

Dar fapta sa cea mai de seamă este constituţia pe care a dat-o bisericii sale şi care învederează o minte luminată de prevedere şi înţelegere a străriilor morale şi politice. Statutul şagunian este piatra unghiulară a unei noui vieţi religioase în Ardeal.

Participarea sa în 1848 pe Câmpia Libertăţii, ca reprezentant al bisericii ortodoxe, ni-l înfăţişează pe Şaguna ca pe un înflăcărat naţionalist, deşi atâţia, din cauza bunelor sale relaţii cu împăratul Austriei şi puternicii zilei se îndoiau de sentimentele sale naţionale.

Organizarea clerului, înfiinţarea organului „Telegraful Român" şi a atâtor şcoli secundare, primare şi poporale, întregesc această vastă operă de clădire culturală şi naţională a poporului românesc, neobişnuit până atunci să vadă în sufletele conducătorilor săi atâta dragoste şi atâta abnegaţie.

Înfiinţează „Asociaţia transilvăneană pentru cultura poporului român" — cunoscută mai ales sub denumirea de „Astra"— care avea scopul ca să exprime „unitatea naţională şi să paralizeze prin mijloacele literare şi culturale divergenţele confesionale" (Prof. Ioan Lupaş).

Această sinteză formează schiţarea unei prodigioase activităţi, al unui suflet mare şi al unei inteligenţe surprinzătoare.

In anul 1873 figura lui dispare. In cimitirul comunei Răşinari, la poalele codrului verde, zac urmele pământeşti ale bunului, înţeleptului şi slăvitului Şaguna.

Luptând în viaţă pentru un ideal sfânt, Şaguna şi-a încununat fruntea cu aureola eroică a unei biruinţi nepieritoare.

Mircea Munteanu

Cronica literară

„Viaţa frântă" de Petru Şerbănescu

Editura „Cultura Poporului"

Odată cu venirea toamnei, vitrinele librăriilor înfloresc sub haina multicoloră a zecilor de coperte, aducând noui titluri şi nume ochilor din ce în ce mai absenţi ai trecătorilor şi minţilor mult mai reţinute de atâtea alte preocupări şi spectacole în dauna celor literare. Marşul trepidant al tineretului acutal se găseşte arareori — şi atunci numai tangenţial — pe câmpul înmiresmat al literelor.

Ce trist spectacol să vezi pretimpuriu ofilite atâtea talente care-şi caută râvnitul drum spre inima cititorului, acest capricios şi blazat tiran, uneori entuziasmându-se năvalnic şi fără justificare pentru cine ştie ce carte de scandal ce poartă eticheta ţipătoare a „en-vogue"-ului numai pentrucă a provocat (nimeni nu ţi-ar putea spune precis pentruce) admiraţia a câtorva sute de snobi de peste hotare, sau pentrucă se bucură de-o prefaţă echivocă a vreunui pontif literar bine plătit, — în vreme ce autentice talente de-aci, de lângă inima noastră, îşi irosesc odată cu ultimele rezerve băneşti şi bruma de entuziasm cu care au purces la cucerirea celor o mie şi ceva de cumpărători ai cărţii româneşti.

Şi se mai miră cineva de nivelul scăzut al producţiei noastre literare şi de curajul acestor trişti eroi ai vremurilor ce trăim, de aceşti visători ce-şi întorc pe dos buzunarele în aventura imprimării manuscrisului!

*

Am lăsat intradins câteva zile între lectura cărţii „Viaţă frântă" datorită d-lui Petru Şerbănescu — un nume puţin cunoscut în publicistica noastră — şi apariţia rândurilor de faţă, pentru a beneficia de-o temperatură mai potrivită a atitudinii ce ne-a provocat.

Romanul d-lui Şerbănescu utilizează o temă din categoria celor cunoscute în tehnica scrisului sub denumirea de mai puţin uzate şi anume aceea a lumii unui sanatoriu de boli de piept, în care pacienţii, rupţi nemilos de tragic din cadrul unei vieţi active pe planuri deosebite, se văd constrânşi să-şi consume resturile de energie între cei patru pereţi ai unei camere cu lumina dozat inundată de storuri. Se întâmplă cu ei un fenomen perfect explicabil şi anume tendinţa spre interiorizare împinsă până la extremele sale limite. Orice preocupare exterioară dispare, făcând loc unei grijii obsedante de eul personal al fiecăru'a, ce ia proporţii nebănuite. Fiecare rămâne în lumea lui un mare nedreptăţit al soartei, care luptă cu disperare să scape din ghiarele odioase ale spectrului intratabil al morţii apropiate. Egocentrismul şi exclusiva preocupare de sine sunt nouii stăpâni ai fiinţei ce-şi mişcă încă anevoios roţile uzate ale unui organism prematur consumat dar neîmpăcat cu gândul definitivei părăsiri. Revolta se sparge în ţăndări de bolta tăcerii din jur, instăpânind tiranic în fiecare dorul unei evadări, oricât de târzii. Pentru această categorie de oameni, sensul moralei, al împărtăşirii suferinţei frăţeşti pentru cel de care-l desparte adeseori doar o uşe, îşi denaturează sensul, totul filtrându-se prin orificiul ermetic al preocupării personale, restul fiind doar noţiuni periferice, bune poate de catalagat într'un manual pretenţios dar sec.

Şi totuş, viaţa îşi mai aminteşte de marile elanuri şi răzbufneşte cu chiot frenetic pela încheeturile şubrede ale acestor fiinţe, într'un elan dorit neîntunecat de sumbrul prezent stăpânitor.

Tânărul Sandu Soreanu, orfan dela o vârstă fragedă însă cu mari surse băneşti, în urma unei vieţi desordonate, contractează această boală care-i schimbă în câteva luni făcându-l aproape de nerecunoscut. Fire tenace, părăseşte ţara rupând numeroasele legături ce-şi făcuse, stabilindu-se pentru tratament într'un sanatoriu din Elveţia, izolat undeva pe crestele împădurite ale munţilor. Aci se supune cu resemnare tuturor prescripţiunilor, încercând să se acomodeze mediului în care se voia integrat.

O lume minusculă, un furnicar greoi şi liniştit în aparenţă, vin să ia locul sbuciumului de pân'acum. Fiecare trăeşte aci, în largi rezonanţe intime, din fărimiturile asvârlite generos într'o viaţă de înalt voltaj. Ca în orice loc unde îşi dau întâlnire în mod fortuit fiinţe profund deosebite ca temperament, gusturi, rase şi năzuinţe, legate numai temporar şi la suprafaţă printr'o soartă comună — suferinţa — pe care fiecare se simte obligat s'o socotească de scurtă durată, se nasc mici intrigi, idile chiar, toate justificate ca un pretext de pierdere de vreme, vreme pe care nicio altă categorie de aglomeraţii nu o simte mai grea, mai apăsătoare.

Dealungul acţiunii întâlnim figuri puternic reliefate ca aceea juvenilă, plină de optimism şi temperament a lui Robert Codillac, a italianului, muzicant şi perfect om de lume, a asistentului sanatoriului, un neamţ cumsecade ce nu se mai îndură să părăsească locul acesta unde şi-a măcinat anii tinereţii şi apariţiile sugestive ale bătrânei Maria, servitoarea din ţară a lui Soreanu, cele două surori bolnave de tuberculoză mai puţin decât de teamă şi altele, care reuşesc un admirabil ansamblu, neturburat decât de scaunele rămase goale în sufragerie, ocupantul declarându-se pentru totdeauna în imposibilitate de a părăsi patul.

Şi toată atmosfera aceasta ar tinde să devină un acceptat modus vivendi ca oricare altul, dacă nu s'ar înfiripa pe îndelete idila, la început nevinovată, între Sandu şi umila soră Nolla. Primită cu titlu de inofensivă distracţie de către Sandu, ea învolburează inima fetei care la curiozitatea tânărului, ea răspunde cu dăruire totală şi fără reticenţe. Urmează la scurte intervale indiferenţa şi plictisul lui Soreanu care va ancora cu toată puterea în apele limpezi ale ochilor nepoatei doctorului Daval, — Dolly. Nolla, în faţa nouei întorsături, văzându-şi viaţa distrusă, îşi curmă firul vieţii, o viaţă şi aşa îndeajuns de palidă, târâtă ani de zile dealungul coridoarelor sanatoriului. Laşitatea lui Soreanu, pentru puţin timp sguduită de întâmplarea neprevăzută, înfrânge până la urmă bunul simţ şi echitatea şi sfârşitul cărţii îl vede pe eroul nostru într'un compartiment al acceleratului de Paris — complect vindecat acum — alături de buclele si zâmbetul încântătoarei Dolly Daval, în timp ce clopotele minusculei capele a sanatoriului îşi răspândeau sunetele armonioase printre văile înzăpezite ale unui colţ anonim elveţian...

Reflecţiile devin inutile. Viaţa şi-a spus cuvântul ei aspru şi neînduplecat. Peste suflet ţi se cerne încet regretul unei vieţi sdrobite, la orizontul căreia se profilează însă zorile unui nou elan ce-şi desfăşoară încrezător aripile.

Este o carte care, spre a fi pe deplin gustată, se cere neapărat citită. O recomandăm călduros lectorului doritor de-o operă cu adevărat bună.

C. Postelnicu

APRECIERI

RASPUNS UNEI NECUVIINŢE

„Viaţa Românească" — bătrâna revistă socialistă, al cărei nume nu mai are nicio putere de circulaţie, caută să se mai facă ştiută, provocându-ne cu o necuviinţă.

Anume sântem atacaţi pentru motivul că am consacrat în „Gândirea" câteva pagini de analiză şi prezentare a operii ideologice a d-lui Nichifor Crainic.

N'am bănuit că se va găsi cineva să ridice o obiecţiune atât de meschină.

Cum, adică, Nichifor Crainic să fie interzis la „Gândirea" şi să nu i se studieze opera, tocmai pentrucă e directorul ei, deşi paginile acestei reviste s'au ocupat de oricine a isbutit să intereseze literatura românească?

Dar, pe deasupra oricărei consideraţii, e vorba, de cea mai serioasă contribuţie adusă scrisului ideologic dela noi, şi dacă d-nii dela „Viaţa Românească" o ignorează cu bună ştiinţă, sânt cel puţin ridicoli când încearcă să ne pretindă şi nouă aceeaşi manieră.

Nu e şi n'a fost niciodată în firea d-lui Nichifor Crainic, spiritul de reclamă. Locul unde s'a scris mai puţin despre opera sa, e tocmai revista „Gândirea" al că ei conducător este, deşi în faţa boicotului organizat de către adversarii ideilor sale, ar fi fost dator chiar, să lase libertatea redactorilor de a se ocupa de cărţile sale, al căror ecou nu l-au mai avut altele din genul lor.

Ne repugnă profund maniera „Vieţii Româneşti", aşa că nu va isbuti să ne angajeze într'o discuţie de nivelul celei cu care vrea să ne provoace. Noi am luptat şi luptăm pentru o altfel de ţinută în publicistica noastră şi nu înţelegem să facem nicio concesie dela această linie de credinţă.

Sântem gata să purtăm orice discuţie idiologica, dar numai cu condiţia ca adversarii noştrii să fie loiali, capabili şi bine crescuţi.

*

„Revista critică"

de sub direcţia d-lui prof. univ. Giorge Pascu, îşi continuă rodnica ei activitate, de documentări şi preciziuni literare.

Numărul de pe ultimul semestru ne aduce un interesant studiu al d-lui Gr. Scorpan despre Ioan Popovici-Bănăţeanul şi altul tot al d-sale despre „Poezia erotică a lui Alexandri".

D. Giorge Pascu în continuare, prezintă o serie de cercetări meticuloase asupra cronicarilor moldoveni, studiindu-i comparativ din punct de vedere al formelor stilistice. E poate singurul pe care în momentul de faţă îl preocupă asiduu asemenea probleme, nesocotite de atâţi pretinşi cărturari.

Tot d-sa tratează şi o chestiune linguistică, cercetând diferite „Nume de plante" pentru a ajunge la constatarea unei influenţe ucrainiene în limba noastră, exercitată pe o mare întindere teritorială.

Cu numărul acesta „REVISTA CRITICA" a trecut in al 12-lea an.

Ii urăm şi noi viaţă cât mai lungă şi spornică.

Copilărie

...creşteai odinioară sub tainişti de munte
în susur de cetini şi fluier de baci
şi gândurile tale în jocul luminii
de pe frunte
musteau ca seva'n ciorchinii
roiţi pe araci.

In cântec de naiuri pe plaiuri de vise
privirile tale suiau către cer!
Pe unde doar umbrele astăzi mai cântă
'nflorise
pe vremuri logodna ta sfântă
cu luna Prier.

Cu tine pe steiuri suiam către lună
din bolţi să culegem în suflet cicoare!
Isvoare'n amurguri veneau lângă tine
să-ţi pună
pe gene cununi împletite'n rubine
şi raze de soare.

Unde eşti astăzi? ce vânturi te luară?
Singur în noapte te cred iar prin stânci
şi-alerg către tine dar goana din gând
mi-e amară.
ca toamna pelinului vechi spumegând
în crame adânci!

Ion Ţolescu-Văleni

CITIŢI în fiecare Duminică

Revista SFARMA-PIATRA

Abonamente

Lei 300 pe 1 an.—Lei 175 pe 6 luni

Strâmbă-lemne...

Monumentul lui Ionel Brătianu

Monumentul lui Ionel Brătianu a fost desvelit la douăzeci de ani dela unirea tuturor românilor. La serbare a participat şi guvernul prin prezenţa mai multor miniştri; totuşi ea n'a avut amploarea unei festivităţi naţionale, cum s'ar fi cuvenit. I s'a dat nu numai solemnităţii, dar întregei chestiuni legate de acest monument un aer — cum să zic? — prea particular, când prin natura ei, implica participarea întregei naţiuni. Iar faptul că locul ales pentru amintirea în piatră a marelui om de Stat e chiar grădina casei sale în sensul particular, reducându-l la unul de familie. Peste orice greşeli inerente acestei triste vieţi pământeşti, numele lui Ionel Brătianu s'a aşezat pentru vecie la temelia României Mari. El este astăzi, din punct de vedere moral, o proprietate naţională şi însuşi actul recunoştinţei în piatră monumentală trebue să fie o consacrare unanimă, fiindcă foarte puţini sunt muritorii cari se ridică până la vrednicia aceasta în conştiinţa neamului lor.

Nu vreau să jignesc întru nimic nobilele sentimente din care s'a născut acest act ci, dimpotrivă, în legătură directă cu ele trebue să remarc că ierarhia valorilor în Stat şi simţul consacrărilor istorice ar fi cerut ca întâiul mare monument ridicat în Capitala României Mari de ziua unirii neamului să fie acela al Regelui Ferdinand I. E omul, care şi-a pus în jocul misterios al soartei familia, dinastia, tronul şi viaţa pentru triumful crezului naţional. Nimeni ca Dânsul n'a dat în timpul războiului un exemplu de sacrificiu mai sublim. Dar chiar dacă nimic din toate acestea n'ar fi fost, Ferdinand I e Regele. Regele în numele căruia s'a unit în veac neamul nostru românesc. Numai pentru simbolul acesta cunoştinţa naţională ar fi fost obligată la întâietatea recunoştinţei monumentale.

Monumentele publice sunt consacrări epocale, în chipuri de oameni sau în simboluri, ale clipelor culminante din istoria neamului. Ele sunt semne de recunoştinţă, pornite din nobleţa morală a poporului, dar în acelaş timp sunt instrumente de educaţie publică. Ceeace e zugrăvirea sfinţilor în biserică, din punct de vedere religios, e ridicarea acestor monumente din punct de vedere naţional. O serioasă disciplină educativă, deci, ar fi cerut respectarea ierarhică a valorilor istorice.

Dincolo de semnificaţia lui politică, monumentul lui Ionel Brătianu e o operă de artă. E chiar una din puţinele opere de artă statuară, cu care se poate făli Capitala Târii. Iniţiatorii au avut ideea să se adreseze peste hotare, unui sculptor străin: iugoslavului Ivan Mestrovici. Nu e nouă această idee. Mihai-Viteazul din faţa Universităţii, Eliade Rădulescu, Ion Brătianu bătrânul, Take Ionescu, tot de străini sunt făcuţi. Ştefan cel Mare dela Iaşi e chiar aşa de străin făcut, încât voievodul, care şi-a păstrat obrazul ras, cum îl arată toate chipurile rămase, apare pe cal, în monument, cu o venerabilă barbă patriarhală. Sculptorul străin a ţinut să aducă şi el această contribuţie personală la istoria Moldovei!

Dar, trecând peste asemenea inconveniente, e necesar să ne adresăm artiştilor străini pentru a ne eterniza în bronz sau în piatră gloriile naţionale? Evident că sentimentul nostru, care în acest caz e un orgoliu firesc, e penibil stânjenit. Căci mai ales când e vorba de monumentalizarea istoriei, se cere mână de artist neaos, ca astfel nimic să nu contrarieze mândria specifică şi recunoştinţa cu care numai noi suntem datori faţă de marile figuri monumentalizate. Apelul la artişti străini are ceva din obiceiul serenadelor boiereşti de altădată, când nobilul îndrăgostit plătea pe lăutar să ofteze pentru dânsul sub balconul adoratei. E o adorare naţională mijlocită de o mână şi de un suflet străin.

Un astfel de apel e justificat numai de lipsa sculptorilor autohtoni. Noi îi avem şi totuş nu-i avem încă. Arta statuară în România e de dată foarte recentă şi fără nicio tradiţie. N'a existat în ţară o ambianţă sau un climat spiritual, care să prilască desvoltării acestei arte. Spre deosebire de catolicism, ortodoxia noastră nu îngăduie „chipul cioplit" în biserică. La baza acestei austerităţi nu stă numai opreliştea biblică, dar şi faptul istoric că, în primele secole creştine, afirmarea spiritului evanghelic se izbea de cultul păgân al zeilor, reprezentaţi în temple prin statui. Căci măreţele statui de zei ale Eladei, pe care le admirăm azi în muzeele europene, erau pentru templele păgâne ceeace sunt icoanele pentru bisericile noastre. Ele îndeplineau o funcţiune religioasă idolatră şi deci contrară purei spiritualităţi pe care o aducea creştinismul în lume. Din motive de principiu, deci, şi din motive istorice, ortodoxia n'a îngăduit arta statuară între celelalte arte, ce dau măreţie cultului sacru al credinţei noastre. E adevărat că în Bizanţul imperial şi în unele oraşe din Anatolia au existat chiar statui ale Mântuitorului Hristos. Ele au fost nimicite însă în perioada teribilelor lupte ale iconoclasmului, care mergea atât de departe în puritatea lui spirituală încât nici icoanele pictate nu le admitea.

Toate aceste elemente au fost de natură să nu prilască unei desvoltări a artei statuare în România ortodoxă. Sculptura la noi n'are tradiţie. Ea e venită foarte târziu din Apusul unde cultura milenară a catolicismului i-a favorizat desvoltarea.

Ivan Mestrovici, autorul monumentului lui Ionel Brătianu, e dalmatin de origine şi, în copilărie, ciobănaş de oi, s'a deprins să modeleze lutul după sculpturile bisericii catolice din satul lui. A avut norocul să invete apoi în şcoala Vienei şi să ajungă, prin însuşirile-i cultivate, din ţăran cum era, unul dintre cei mai mari sculptori ai vremii noastre. Modul arhaizant al stilului său artistic vine totuş, dela primele impresii întipărite pe goticul catolic.

In viziunea lui Ionel Brătianu, aşezat pe scaun în mişcare de concentrare încordată, meditativă, nu e greu să lămureşti înrâurirea statuei lui Goethe depe Ringul vienez, al cărei autor a fost chiar unul dintre maeştrii lui Mestrovici. Brătianu a fost un dominator al epocei sale şi i-ar fi stat poate mai bine să-l vedem în picioare. E adevărat că nu era un orator şi un declamator; îl plăcea să domine din umbra jilţului, oriental. E o realitate biografică, ce te determină în cele din urmă să primeşti concepţia lui Mestrovici. Iar faptul că marele om impietrit e aşezat în propria-i grădină, concordă cu poziţia pe care i-a dat-o sculptorul, deşi e mai mult a unui filosof decât a unui bărbat politic.

Statuia are totuşi măreţia şi semnificaţia de forţă împunătoare, redată în deasebi prin încordarea peste fire a grumazului, care înclină capul bărbos în meditaţie. O meditaţie în care parcă voinţa primează faţă de cuget. Ai zice că toată puterea acestei statui stă în linia grumazului încordat. Ea îţi atrage atenţia întâi şi ea îţi rămâne pe retina ochiului.

In orice caz, e cu totul altceva decât statuile politice mai vechi, care sperie gustul artistic al Bucureştilor, cum mogâldeţele din lanul de grâu sperie stolul de păsări.

Avem un Ivan Mestrovici în Capitală. Şi aceasta nu e lucru puţin.

Nichifor Crainic

Dece n'am apărut?

„Sfarmă Piatră" n'a putut să apară Dumineca trecută. Rugăm pe cititorii şi prietenii noştri să nu-şi imagineze altă cauză în afară de cea adevărată, care e de ordin technic.

A trebuit să ne mutăm la altă tipografie.

Timpul a fost însă atât de scurt, încât numărul trecut n'a putut fi pregătit.

„Sfarmă Piatră" se tipăreşte de acum încolo la tipografia „Imprimeria" Str. Matei Millo No. 3 şi va apare cu o regularitate matematică.

Pomii de Crăciun

In fiecare iarnă se întinde chelia peste vârfurile munţilor noştri, se taie puii de brad pentru „pomii de Crăciun".

Sute de mii, milioane de pui de brad şi molid cad sub secure cu această ocazie; iar pe d'altă parte ţipăm contra despăduririlor.

Cea mai mare parte din acest brădet se exportă în Ungaria, în Germania şi mai puţin în ţările balcanice. O altă cantitate importantă o vezi uscându-se pe maidanele Capitalei şi a celorlalte oraşe, până prin luna Februar.

O imensă avuţie naţională care se risipeşte din abondenţă.

Iată însă că o hotărâre a Ministerului de Agricultură şi Domenii vine acum să interzică acest jaf în munţii noştri. Au mai venit şi în trecut asemenea hotărâri, dar intervenţionismul politic le-a călcat.

De data aceasta credem în întreaga ei valabilitate; munţii noştri îşi vor ridica cu semeţie fruntea lor de brad şi înfrăţiţi cu vulturii, vor saluta cu bucurie măsura de protecţie a lor.

Epuraţia continuă

După arestările atâtor generali, miniştri, comisari şi paracomisari ai poporului, telegramele anunţă că directorul şi redactorii oficiosului Tineretului comunist din Moscova au fost arestaţi şi ei pentru sabotaj contra revoluţiei.

In curând vom afla că a fost arestată chiar revoluţia pentru sabotaj contra ei însăşi!...

Sfarmă-Piatră festiv

Numărul nostru de Sfintele Sărbători ale Naşterii Domnului va ieşi, în loc de Duminică 18,

Miercuri 21 Decembrie

şi va fi o minune artistică şi literară.

Lecţia de deschidere a d-lui I. Petrovici la Universitatea din Bucureşti

In seara de 22 Noembrie, ora 6 p. m., d-l profesor I. Petrovici şi-a deschis, în sala „Titu Maiorescu" seria de prelegeri pentru care fusese invitat de Facultatea de Litere din Capitală, aşa precum s'a anunţat din vreme.

Profesorul universitar dela Iaşi a fost primit cu mari manifestaţii de simpatie din partea studenţilor bucureşteni, care umpluseră vastul amfiteatru până la ultimul loc, iar timp de-o oră jumătate şi-a desvoltat prelegerea inaugurală într'o atmosferă de interes crescând şi de atenţie încordată.

Această prelegere, cu întinse priviri în Teoria cunoaşterii, a fost precedată de un cuvânt al d-lui Decan C. Rădulescu-Motru, care a introdus, în această calitate, pe fostul său elev, astăzi reputat universitar şi dânsul. Redăm mai jos cuvintele rostite de decanul mişcării filosofice româneşti, care uneşte la calităţile sale de cercetător un caracter frumos, ce n'a cunoscut niciodată invidia:

„Nu este nevoie, a zis d-l Motru, să prezint pe profesorul Ion Petrovici. Ii cunoaşteţi scrierile, cei mai mulţi dintre d-voastră le-au cetit, iar poate că unii, mai tineri, au şi trecut examenele după scrierile lui; îi cunoaşteţi de asemeni conferinţele, căci cine nu l-a auzit în Bucureşti şi cine n'a alergat când se anunţă o conferinţă ţinută de profesorul Petrovici? Nu pentru a-l recomanda vreau să spun aceste cuvinte, ci pentru a-i mulţumi că a primit invitaţia noastră de a ţine cursul acesta format din prelegeri cu diferite subiecte filosofice (aplauze).

Iubite coleg, am ţinut să asociez Facultatea de Filosofie şi mai ales studenţii dela Facultatea de Filosofie la diferitele sărbători omagiale pe care le-ai avut în ultimul timp. Ai avut onoarea să fii primit şi sărbătorit şi pe aiurea: la Viena, Geneva şi mai ales la Paris (Academia de Ştiinţe Morale). Nu de mult o mare lucrare, ajunsă la al patrulea volum, de Istoria Filosofiei, prelucrată de membrii Societăţii de Filosofie şi cu concursul a scriitori consacraţi în domeniul filosofic, ţi-a fost adusă ca omagiu şi am crezut că este bine ca şi studenţii noştri dela Facultatea de Litere să aibă ocazia să te asculte şi să te admire la lecţiunile ce faci. Eu unul nu puteam să rezist ca în amfiteatrul acesta, care poartă numele lui Titu Maiorescu, să nu fie auzit cel mai talentat, poate, dintre elevii lui. Pentru aceia am ţinut să vii cât mai neîntârziat în mijlocul nostru, şi îmi place să cred că de aci înainte aceste cursuri se vor repeta. De aceia eu îţi mulţumesc că ai primit această invitaţiune, nu numai în numele meu, ci în numele tuturor acestor auditori care aşteaptă cu nerăbdare să te audă (aplause)".

Sfarmă-piatră

Intemeietor: AL. GREGORIAN

LEI 6.— Anul IV, Nr. 144

Duminecă 11 Decembrie 1938

Director: NICHIFOR CRAINIC

Redacţia şi Administraţia:
str. Domniţa Anastasia 16,—Sectorul I

FEMEIA ITALIEI NOUI

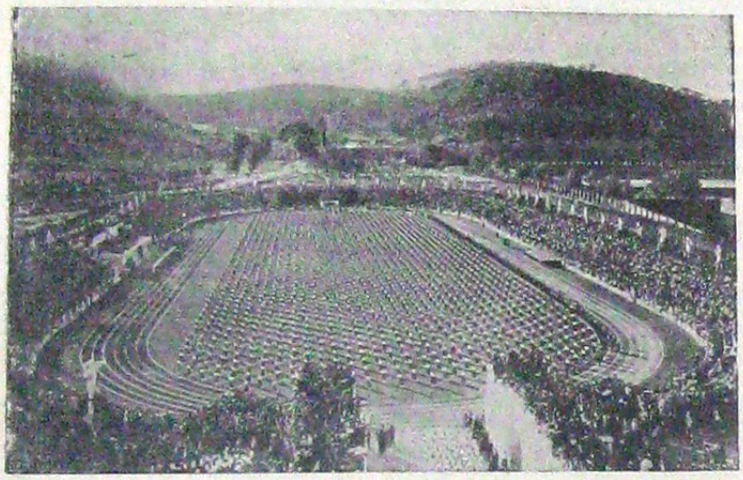

Tinere fasciste în forul Mussolini la o serbare de gimnastică

Micuţele italience defilează pe Via dell' Impero

Lecţie de grădinărit la scoala gospodinelor rurale

Curs de puericultură pentru tinerele italience

In acest număr:

NICHIFOR CRAINIC : Impotriva spiritului pasiv.

PAN M. VIZIRESCU : Realizarea problemei evreieşti.

ARH. I. D. ENESCU : Corporatismul în lumina realităţilor româneşti.

POMPILIU NICOLAU : Canalul Cernavoda-Constanţa.

NIŢA MIHAI : Izvoarele ortodoxiei.

P. T. VIFOR : Un inspirat al economiei naţionale.

ARHITECT I. D. ENESCU : Un altfel de om.

PAUL LECCA : Talpa Ţării.

V. OPRESCU-SPINENI : Rugăciune (versuri).

N. MLADIN : Melancolia împlinirilor noastre.

PETRE PAULESCU : Poem marin (versuri).

C. POSTELNICU: Cronica literară.

ION TOLESCU-VALENI : Copilărie (versuri).

MIRCEA MUNTEANU : Mitropolitul Şaguna.

Note, polemici, aprecieri etc.

Lecţie de fizică la Opera Naţională a maternităţii şi a copilului

Sala de mese pentru tinerele mame

ATELIERELE „IMPRIMERIA" S. A. R. BUCUREŞTI, Strada Matei Millo No. 3. — Telefon 5.43.45.